

SZANSA / CHANCE
Fundacja Szansa dla Niewidomych
Chance for the Blind Foundation

IX edycja konferencji

REHA FOR THE BLIND® IN POLAND

„Świat dotyku i dźwięku”

pod honorowym patronatem

Małżonki Prezydenta RP Pani Anny Komorowskiej

Biuletyn pokonferencyjny

REHA FOR THE BLIND® IN POLAND

1-2 grudnia 2011

Projekt dofinansowany ze środków:

Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Wszelkie prawa zastrzeżone © Fundacja Szansa dla Niewidomych

Warszawa 2010

Fundacja Szansa dla Niewidomych – Organizacja Pożytku Publicznego

Pekao SA VI O/W-wa nr konta: 22124010821111000005141795

KRS: 0000260011

Siedziba: ul. Konwiktorska 9, 00-216 Warszawa

Biuro: ul. Kameralna 1/30, 03-406 Warszawa

Tel/fax.: 22 827 16 18

e-mail: kontakt@szansadlaniewidomych.org

strona internetowa: www.szansadlaniewidomych.org

Konferencja wpisuje się w idee Polskiej Prezydencji 2011 roku.

SPIS TREŚCI

ZAPROSZENIE NA DZIESIĄTĄ EDYCJĘ KONFERENCJI	4
PROGRAM KONFERENCJI	7
KILKA SŁÓW O ATRAKCJACH	10
KONKURS IDOL 2011	13
NIEWIDOMI I SŁABOWIDZĄCY Z ZACHODU I WSCHODU BLIŻEJ SIEBIE!	13
REVERSI (OTELLO) – ZASADY GRY	16
TEKSTY WYGŁOSZONYCH REFERATÓW	18
KRÓTKIE PREZENTACJE WYSTAWCÓW	29
LISTA WYSTAWCÓW	32
PRODUKTY ZGŁOSZONE DO NAGRODY IDOL	33
WYRÓŻNIENIE DLA IDOLA SPECJALNEGO	35
KANDYDACI ZGŁOSZENI DO NAGRODY IDOL ŚRODOWISKA 2011	36

ZAPROSZENIE NA DZIESIĄTĄ EDYCJĘ KONFERENCJI

X edycja konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND odbędzie się w tym samym gmachu, co poprzednie edycje, a więc w Bibliotece Narodowej w Warszawie, w pierwszy czwartek i piątek grudnia 2012 (06 i 07 grudnia 2012 r.). Zapraszamy do udziału wszystkich zainteresowanych światem dźwięku i dotyku. To spotkanie będzie zamykało obchody dwudziestolecia istnienia naszej Fundacji, będzie więc niezwykle uroczyste i atrakcyjne!

W niniejszym biuletynie sprawozdajemy dziewiątą edycję konferencji, która miała miejsce od 1 do 2 grudnia 2011 r. Dodatkowym elementem konferencji, o odrębnym charakterze, było światowe spotkanie niewidomych. Mogli w nim uczestniczyć jedynie goście legitymujący się specjalnymi zaproszeniami. Odbędzie się ono w przeddzień konferencji, 30 listopada.

Pierwsza edycja konferencji REHA miała miejsce w 1999 roku, a jej tematem przewodnim była dziesiąta rocznica zainicjowania procesu komputeryzacji niewidomych w Polsce. Co to jest ta komputeryzacja? Dlaczego była i jest dla nas tak istotna, że dziesiąta jej rocznica została uznana za wystarczającą przyczynę, by zorganizować tak duże spotkanie niewidomych właśnie na tej międzynarodowej konferencji? Komputeryzacja niewidomych to udostępnienie technologii informacyjnej w celu unowocześnienia procesu rehabilitacji. Od roku 1989, dzięki informatyce i elektronice, niewidomi mają dostęp do informacji. Umożliwia to cyfryzacja, dzięki której wszystko, co mogą odczytać widzący, może być dostępne również dla inwalidów wzroku. Jeszcze wcześniej mówiące i ubrajlowione komputery pojawiły się na zachodzie. Do Polski docierały ze zwykłym w tego rodzaju kwestiach opóźnieniem. W roku 1989 nasze środowisko doczekało się pierwszych efektów komputeryzacji. Niedługo potem niewidomi mogli już używać syntezatorów mowy, brajlowskich monitorów, notatników i drukarek, urządzeń lektorskich oraz wielu produktów, które mówią syntetycznym głosem. Niedowidzący mogli dysponować programami i urządzeniami powiększającymi obraz. Po latach rozwoju jest produkowanych tak wiele różnorodnych rozwiązań, że mogą wybierać to, co najskuteczniej niweluje skutki ich inwalidztwa. Podczas pierwszej edycji konferencji mogliśmy podsumować pierwszą pionierską dekadę, w trakcie której nasze życie zmieniło się diametralnie. W dwudziestą rocznicę Fundacja Szansa dla Niewidomych razem z Polskim Związkiem Niewidomych zorganizowały merytoryczną konferencję, która podsumowała dwukrotnie dłuższy okres. W roku 2009 mogliśmy mówić o wielkim sukcesie środowiska, które wykorzystało nowoczesną technologię do zajęcia należnej mu pozycji w społeczeństwie informacyjnym.

Dziewiąta edycja konferencji związana była również z dwudziestą rocznicą powstania FUNDACJI SZANSA DLA NIEWIDOMYCH. Właśnie w tych dniach zainicjowaliśmy rocznicowe obchody. Została ona założona 10 stycznia 1992 roku z inicjatywy osób, którym zależało na stworzeniu inwalidom wzroku nowych perspektyw rozwoju. 1 i 2 grudnia to zaledwie początek obchodów tej rocznicy. Była to znakomita okazja do podsumowania dotychczasowych osiągnięć Fundacji. Właśnie w związku z tym zaprosiliśmy do Warszawy przedstawicieli niewidomych z całego świata. 30 listopada niewidomi z różnych krajów opowiedzieli, jakie są warunki życia w miejscach, z których pochodzą. Nam, jako działaczom pracującym dla środowiska w Polsce, wydaje się, że nie jest teraz dla inwalidów dobrze. W dobie kryzysu nie możemy liczyć na wystarczającą pomoc, a jest ona bardzo potrzebna. Wszystkie rozwiązania niwelujące skutki inwalidztwa są drogie i nie mogą być tańsze. Produkuje się ich mało, gdyż (na szczęście) niewidomych i niedowidzących nie jest dużo. Zawsze będą im potrzebne niewielkie serie produkcyjne, których koszt wytwarzania będzie wyższy, niż w przypadku innych towarów. Niewidomi nie mogą jednak płacić za mówiące wagi setki złotych, gdy widzący kupują je za kilkadziesiąt. To niesprawiedliwe. Gdyby tak musiało być, można by te finansowe uwarunkowania potraktować jak podatek lub karę za chorobę. Proszę sobie wyobrazić, co by było, gdyby pacjenci

musieli płacić za operacje i leki? Urządzenia, które są protezami wzroku, muszą być bezpłatne i traktowane jak obowiązek służby zdrowia, a w wielu krajach tak nie jest. W Polsce również. Sfinansowanie niewidomemu brajlowskiego monitora zastępuje leczenie przywracające wzrok. Czy to takie trudne do zrozumienia?

REHA to znakomita okazja, aby zobaczyć na własne oczy, co to jest nowoczesna rehabilitacja. Można było zapoznać się z najnowszymi rozwiązaniami dedykowanymi niewidomym i niedowidzącym. Co dla nas ważne, niewidomi na kolejnych konferencjach dowiadują się najnowszych informacji, a osoby widzące mają okazję poznać świat niewidomych, czyli świat dotyku i dźwięku. Efektem spotkania ma być zdobycie społecznego poparcia dla tej grupy niepełnosprawnych obywateli. Niewidomi chcą żyć aktywnie i uczestniczyć we wszystkim co możliwe. REHA FOR THE BLIND IN POLAND jest właśnie w tym celu organizowana. Czy Fundacji udało się osiągnąć ten cel? Fundacja i współorganizatorzy konferencji zrobili wszystko co w ich mocy, by tak było. Przyjechało do nas wielu wystawców, goście z ponad dwudziestu krajów, wielu znakomitych prelegentów. Ocenia się, że przybyło tu tysiąc siedmiuset zwiedzających. Fundacja przygotowała wiele różnorodnych atrakcji. Czy można było zrobić więcej? Na pewno tak, ale będzie to możliwe za rok, w pierwszy czwartek i piątek grudnia 2012 roku.

Tegoroczną konferencję REHA współorganizowały:

- Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi w Laskach,
- Polski Związek Niewidomych,
- Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze dla Dzieci Niewidomych i Niedowidzących,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących „Cross”,
- Warszawskie Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej Uniwersytetu Warszawskiego,
- Akademia Górniczo – Hutnicza,
- Uniwersytet w Białymstoku,
- Wydział Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego,
- Zakład Tyflopedagogiki Akademii Pedagogiki Specjalnej,
- Fundacja Szansa dla Niewidomych – główny organizator.

Konferencja odbyła się w gmachu głównym Biblioteki Narodowej przy al. Niepodległości 213 w Warszawie. Po raz trzeci gościliśmy w tym miejscu. To znakomicie, że niewidomi, niedowidzący i ich przyjaciele z kraju i zagranicy mogą się spotkać właśnie tutaj. Symbolem przypominającym o zbliżających się świętach była choinka, a z workiem pełnym prezentów przybył Święty Mikołaj!

Podczas spotkania "Niewidomi i słabowidzący z Zachodu i Wschodu bliżej siebie", uchwalono wspólną rezolucję środowiska kierowaną do władz państw i organizacji, a więc władz polskich, państw Unii Europejskiej oraz całego świata pt.: "Niewidomi bliżej świata, a świat bliżej nich!", dotycząca aktualnej sytuacji oraz perspektyw tego środowiska na przyszłość. W naszej opinii, o ile lata 90. oraz pierwsze lata XXI wieku były okresem rozwoju napawającym optymizmem, w tej chwili w wielu krajach obserwuje się wyraźny regres. Niewidomym i niedowidzącym trzeba przecież pomagać stale

i konsekwentnie. Nowoczesna rehabilitacja to lek, który należy zażywać codziennie przez całe życie. Nie wystarczy skierować niewidomego na jeden kurs rehabilitacyjny, albo pomóc w zakupie jednego urządzenia. Proces kształcenia osób niewidomych i słabowidzących winien być ciągły. W dobie technologii informatycznych, gdy realne jest niwelowanie braku wzroku domagamy się pomocy, dzięki której nasze środowisko będzie mogło kształcić się i znaleźć pracę, godnie żyć!

Od kilku lat mamy zaszczyt organizować konferencję razem z Towarzystwem Opieki nad Ociemniałymi w Laskach, które w ubiegłym roku obchodziło stulecie swojego istnienia. Powołaniem Towarzystwa jest rehabilitacja i edukacja dzieci i młodzieży z dysfunkcją wzroku. W Laskach jest najstarszy i najświetniejszy w Polsce ośrodek dla niewidomych uczniów.

Kolejnym Partnerem był Polski Związek Niewidomych, największa organizacja niewidomych w naszym kraju. W tym roku PZN obchodzi sześćdziesięciolecie istnienia. Pomagają nam Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących, uczelnie wyższe oraz Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących „Cross”.

Patronami konferencji byli:

- Jarosław Duda – Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych,
- Adam Struzik – Marszałek Województwa Mazowieckiego,
- Hanna Gronkiewicz – Waltz, Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy,
- Zbigniew Romaszewski – Członek Trybunału Stanu, Kawaler Orderu Orła Białego.

Patronat medialny objęły:

- Radio dla Ciebie,
- Polityka,
- Claudia.

Gościliśmy niewidomych i ich przyjaciół z tak odległych państw jak: Japonia, Gruzja, Arabia Saudyjska, Oman, Izrael, Kenia, USA, Malta, Portugalia, Hiszpania, Węgry, Rumunia, Bułgaria, Ukraina, Białoruś, Litwa, Łotwa, Szwecja, Holandia, Niemcy, Szwajcaria i Czechy.

W związku z tak licznymi oraz różnorodnymi delegacjami Fundacja za każdym razem stara się urozmaicić spotkanie, by zaprezentować wielość zainteresowań światowego środowiska niewidomych. Konferencja zdobyła zaufanie władz oraz całej naszej społeczności i była wpisana w Polską Prezydencję 2011 roku.

PROGRAM KONFERENCJI

DZIEŃ PIERWSZY – czwartek, 1 grudnia 2011 roku

I. Sesja podsumowująca spotkanie "Niewidomi i słabowidzący z Zachodu i Wschodu bliżej siebie!"

09.30 Sprawozdanie z obrad, przyjęcie dokumentu końcowego pt. "Niewidomi bliżej świata, a świat bliżej nich!"

II. Uroczystości otwarcia konferencji i wręczenie statuetek IDOL 2011

11.00 Otwarcie konferencji i powitanie gości

11.10 Wystąpienia Gości specjalnych, m.in.:

Henryk Wujec – przedstawiciel Pani Anny Komorowskiej,

Joanna Staręga-Piasek – doradca społeczny Prezydenta RP,

Władysław Gołąb – Prezes Zarządu Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi w Laskach,

Anna Woźniak-Szymańska – Prezes Zarządu Polskiego Związku Niewidomych.

11.40 Ogłoszenie wyników konkursu IDOL 2011 w kategoriach:

- IDOL ŚRODOWISKA 2011 – wybitna osoba niewidoma, która zadziwia innych swoją pracowitością, energią, pomysłowością, wpływa na poprawę warunków życia niewidomych i słabowidzących w Polsce lub też osoba widząca, której praca przyczynia się do emancypacji niewidomych i słabowidzących (3 statuetki).

Zostali wybrani przez Kapitułę konkursu:

Barbara Planta – dyrektor SOSW w Krakowie,

Elżbieta Oleksiak – wieloletni pracownik Polskiego Związku Niewidomych,

Rafał Charłampowicz – pracownik naukowy Uniwersytetu Gdańskiego.

IDOLEM SPECJALNYM, wybieranym przez władze naszej Fundacji, została w tym roku pani Joanna Staręga-Piasek.

- IDOL w kategorii PRZEDSTAWICIEL MEDIÓW 2011 – osoba fizyczna lub prawna, która przyczynia się do uniezależnienia środowiska osób niewidomych i słabowidzących.

Zostało wybrane RADIO DLA CIEBIE.

- IDOL w kategorii IDEALNY URZĘDNIK lub URZĄD 2011, który rozumie potrzeby środowiska oraz przeciwdziała izolacji niewidomych.

Zostało wybrane Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

- IDOL w kategorii PLACÓWKA OŚWIATOWA 2011 – wszelkie podmioty zajmujące się edukacją dzieci i młodzieży, dla których nauczanie niewidomych i słabowidzących jest ważnym elementem procesu kształcenia.

Została wybrana Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie.

- IDOL w kategorii FIRMA PRZYJAZNA NIEWIDOMYM 2011 – czyli firma, producent, usługodawca, bank, hotel, restauracja itp. przyjazne osobom niewidomym i słabowidzącym.

Zostało wybrane Centrum Nauki im. Mikołaja Kopernika.

III. Sesja merytoryczna

12.00 Informatyka na świecie wczoraj, dzisiaj i jutro – prof. Jan Madey, Uniwersytet Warszawski

12.15 Spotkanie "Niewidomi i słabowidzący z Zachodu i Wschodu bliżej siebie" – postulaty na drugą dekadę XXI wieku. Rezolucja do władz państw i organizacji pt.: "Niewidomi bliżej świata, a świat bliżej nich!" – dr Stanisław Jakubowski

12.30 Prezentacja firmy INDEX BRAILLE

12.40 Człowiek w obliczu zła – Refleksje na podstawie myśli Benedykta XVI – ksiądz Maciej Kosewski, Fundacja Szansa dla Niewidomych

12:50 Prezentacja firmy FREEDOM SCIENTIFIC

13.00 "Komputer dla Homera" po nowemu – pomoc dla niewidomych czy raczej jej namiastka?! – Adam Kalbarczyk, doktorant UKSW

13.10 Prezentacja firmy OPTELEC

13.20 Przyjazne dla niewidomych otoczenie – TYFLOAREA – system oznakowań dźwiękowych i dotykowych – dr Jan Omieciński, Uniwersytet Łódzki

13.30 Prezentacja firmy DOLPHIN COMPUTER ACCESS

13.40 Nowoczesne uczelnie; sposób na otwarcie uczelni dla niewidomych studentów – Krzysztof Peda, Prezes Stowarzyszenia „Twoje nowe możliwości”

13.50 Prezentacja firmy ALTIX

14.00 Smak na koniuszkach palców – Piotr Adamczewski, Polityka

14.10 Prezentacja firmy AUTOID

14.20 Fizjoterapia – kolejny zawód dostępny dla niewidomych – mgr Maria Miedzianowska, Fundacja Szansa dla Niewidomych

14.30 Ping-pong dla niewidomych – kolejna dyscyplina sportu dostępna dla niewidomych i słabowidzących – Janusz Mirowski, Fundacja Szansa dla Niewidomych

Prezentacja gry: Marek i Adam Kalbarczykowie

IV. Atrakcje pierwszego dnia konferencji

Podczas spotkania, co jakiś czas, Mikołaj rozdawał prezenty. Po raz pierwszy uczynił to po pokazie ping-ponga.

14.00-18.30 Międzynarodowa wystawa sprzętu rehabilitacyjnego i oprogramowania dla niewidomych i słabowidzących

14.00-18.30 Kiermasz książki dla niewidomych. Niezwykłe osiągnięcia w dziedzinie zapisu brajlowskiego, audiobooki, różnorodne formaty zapisu. Tyflografika

14.00-18.00 Niewidomi chcą atrakcyjnie wyglądać

Bezpłatne porady dotyczące kreowania wizerunku połączone z nauką makijażu.

14.00-18.00 Bez światła, ale za to z dotykiem i słuchem.

Gabinet dotyku i dźwięku dla niewidomych oraz widzących, w tym m.in. turniej strzelectwa bezwzrokowego oraz Reversi.

14.00-18.00 Prezentacja osiągnięć placówek oświatowych, organizacji pozarządowych itp.

15.30-17.30 Kino również dla niewidomych!

„1920 Bitwa Warszawska” – film z audiodeskrypcją.

15.30-17.00 Gitarowy Rekord Guinnessa!

„Hey Joe” Jimiego Hendrixa zabrzmiał tym razem w wykonaniu niewidomych gitarzystów. Najpierw odbyły się ćwiczenia i próby, a potem wspólne wykonanie utworu.

18.00 Uwielbiamy muzykę! Koncert wybitnego niewidomego pianisty z Węgier – Tamas Erdi.

DZIEŃ DRUGI – piątek, 2 grudnia 2011 roku

V. Sesja merytoryczna

10.00 Szanse dla niewidomych; czy nazwa Fundacji jest adekwatna do jej działalności? – Monika Nowak

10.20 Jak radzą sobie niewidomi w skonfliktowanej i pogrążonej w kryzysie Ukrainie? – Przedstawiciel Ukraińskiego Związku Niewidomych

10.40 Sytuacja niewidomych w Szwecji – Przedstawiciel Szwedzkiego Związku Niewidomych

11.00 Ogłoszenie wyników konkursu IDOL 2011 w kategoriach:

Produkt dla niewidomych: Tyflografika i standard TYFLOAREA – Altix sp. z o.o., (firma ze względu na uzyskanie tytułu IDOL w latach ubiegłych, zrzekła się statuetki na rzecz firmy, która zajęła drugie miejsce).

Dyktafony firmy OLYMPUS POLSKA

Produkt dla Słabowidzących: COMPACT 5HD – OPTELEC B.V.

Firma Roku 2011: MIGRAF

11.30 Szlifiernia talentów – wyłonienie laureatów konkursu artystycznego wśród uczniów szkół dla niewidomych i niedowidzących.

Wygrali uczniowie z SOSW w Bydgoszczy

12.00 Najnowsze osiągnięcia w dziedzinie tyfloinformatyki.

Wystąpienia producentów i sprzedawców:

MIGRAF MICHAŁ KWAŚNIEWSKI

ALTIX

DOLPHIN COMPUTER ACCESS

OLYMPUS

VI. Atrakcje drugiego dnia konferencji

11.30-18.00 Międzynarodowa wystawa sprzętu rehabilitacyjnego i oprogramowania dla niewidomych i słabowidzących.

11.30-18.00 Niewidomi chcą atrakcyjnie wyglądać

Bezpłatne porady dotyczące kreowania wizerunku, połączone z nauką makijażu.

11.30-18.00 Bez światła, ale za to z dotykiem i słuchem!

Gabinet dotyku i dźwięku dla niewidomych oraz widzących.

17.30 Rozdanie nagród dla zwycięzców przeprowadzonych konkursów.

14.30-16.30 Kino dla młodzieży

„Gwiazda Kopernika” – film z audiodeskrypcją.

11.30-18.00 Kiermasz książki dla niewidomych. Niezwykłe osiągnięcia w dziedzinie zapisu brajlowskiego, audiobooki, różnorodne formaty zapisu. Tyflografika

KILKA SŁÓW O ATRAKCJACH

Międzynarodowa wystawa sprzętu rehabilitacyjnego i oprogramowania dla niewidomych i słabowidzących jest największą tego rodzaju wystawą nie tylko w Polsce, ale w całej Europie Wschodniej i Środkowej. Producenci sprzętu rehabilitacyjnego i oprogramowania zaprezentowali swoje najnowsze produkty, na które czekają osoby z dysfunkcją narządu wzroku. Wystawa była zorganizowana pod hasłem "Nowoczesne produkty można znaleźć w sklepach, ale muszą być w domach niewidomych i niedowidzących wymagających pomocy". Na wystawie zaprezentowały się również organizacje społeczne, fundacje, instytucje związane z tym środowiskiem, uczelnie, szkoły. Konferencję i wystawę odwiedziło ponad 1700 osób, które zapoznały się z ofertami ponad trzydziestu polskich i zagranicznych wystawców. Można było obejrzeć urządzenia i programy powiększające obraz, brajlowskie monitory, drukarki i notatniki, niesamowite urządzenia i programy mówiące, sprzęt służący udźwiękowieniu otoczenia, urządzenia odtwarzające, wypukłą grafikę itp. Po raz pierwszy podejście do inwalidów zaprezentował bank – WBK.

Kiermasz książki dla niewidomych

Zaprezentowano osiągnięcia w dziedzinie zapisu brajlowskiego oraz przedstawiono jego wpływ na życie osób z dysfunkcją wzroku. Podczas kiermaszu było można zobaczyć m.in. wypukłą grafikę, książki brajlowskie oraz urządzenia, które ułatwiają ich wykonanie. Podczas kiermaszu można było nabyć pozycje wydawnicze, które zainteresowały odwiedzających.

Niewidomi też chcą atrakcyjnie wyglądać!

Kolejną atrakcją były bezpłatne porady dotyczące kreowania swojego wizerunku połączone z nauką makijażu. Co roku cieszy się to ogromnym zainteresowaniem. Goście mogli skorzystać z porad dotyczących doboru garderoby, kosmetyki, higieny, mody.

Ping-pong nie tylko dla widzących graczy!

W ubiegłych latach organizowaliśmy turnieje specjalnego ping-ponga dla niewidomych o międzynarodowej nazwie show down. Dwa lata temu odbył się na konferencji REHA mecz Polska-Czechy, który – niestety – przegraliśmy. Rok temu odbył się turniej w randze mistrzostw Polski. W tym roku zaprezentowaliśmy, jako pierwsi w historii, ping-pong według naszego autorskiego projektu. Niewidomi mogą grać między sobą lub z osobami widzącymi, które mają zasłonięte oczy. Gra się na zwykłym stole ping-pongowym i używa się zwyczajnych rakietek i piłeczek. Chodzi o to, by niewidomi mogli pobawić się wszędzie tam, gdzie widzący. Takie stoły są dostępne w hotelach, ośrodkach wczasowych, sanatoriach, szkołach, a nawet na podwórkach. Specjalnych stołów do show down przecież nie ma!

Bez światła, ale z dotykiem i słuchem!

Zaprosiliśmy gości do kompletnej ciemni. Spotkanie odbyło się w zwykłych pomieszczeniach BN, w których wszyscy mieli zasłonięte oczy. Nazywamy to Gabinetem dotyku i dźwięku. Co potrafimy rozpoznać i odczytać bezwzrokowo? Jak radzimy sobie z dotarciem do celu w ciemnościach?

Niewidomi też widzą, choć inaczej! Czy słyszeli Państwo o "trzecim oku"? Czy to prawda, że zwłaszcza niewidomi odczuwają jego istnienie? Czy właśnie ono wyjaśnia zjawisko tzw. ślepowidzenia? Fundacja zaprezentowała różnorodne przykłady świadczące o tym, że niewidomi „widzą” i potrafią „patrzeć bezwzrokowo”.

Przewidziane były następujące zabawy:

- Rzuty karne. Strzelec i bramkarz mają zasłonięte oczy. Strzelający stara się trafić dźwiękową piłką do bramki. Bramkarz ma usłyszeć, którądy pędzi piłka i złapać ją albo odbić.
- Bezwzrokowe pisanie na klawiaturze. Uczestnik ma zasłonięte oczy i przepisuje podyktowany przez syntezator mowy tekst.
- Które kartki są zapisane, a które czyste? Uczestnik ma zasłonięte oczy, dostaje 10 kartek i tester kolorów, który wskazuje dźwiękowo miejsca zadrukowane i czyste.
- Skąd dochodzi światło? Należy wskazać przy pomocy specjalnego czujnika, gdzie znajduje się światło z włączonej latarki.
- Układanie klocków. Uczestnik ma przed sobą klocki. Jego zadaniem jest zbudowanie z nich czegoś ciekawego. Czas wykonania zadania to jedynie 3 minuty.
- Skąd dochodzi dźwięk? Należy jak najszybciej dotrzeć do hałasującego dzwonka pomimo przeszkód.

Turnieje dla wszystkich

W czasie konferencji goście mogli wziąć udział w dwóch turniejach.

Strzelectwo bezwzrokowe zaprezentowaliśmy już rok temu, ale skoro tak się spodobało, a tyle osób prosiło, by powtórzyć zawody, nie pozostało nic innego, jak zorganizować je po raz kolejny. Wszyscy są równi: widzący mają zasłonięte opaską oczy. Bierzymy do rąk karabin, zakładamy na głowę słuchawki, poruszamy lufą, by trafić w dziesiątkę. Nasłuchujemy dźwięku – w którym kierunku jest najcieńszy. Gdy go znajdziemy, naciskamy cyngiel i czekamy na wynik. Najczęściej sędzimy, że będzie dziesiątka, a przecież może być marna trójka. Nie jest to łatwe, ale zabawa jest bardzo wciągająca i integracyjna.

Reversi to gra planszowa. Pod względem wymagań intelektualnych może konkurować z szachami, a na pewno z warcabami. Naprzeciwko siedzi dwóch graczy. Każdy z nich może wkładać do otworków w kwadratowej tacy pionki, które są z jednej strony płaskie, a z drugiej wklęsłe. Zawodnicy wkładają po jednym pionku w każdym ruchu. Wkładają je odpowiednią stroną do góry. Chodzi o to, by na tacy było jak najwięcej własnych pionków.

Kino również dla niewidomych

Odtworzyliśmy najnowszy film Jerzego Hoffmana pt. „1920 Bitwa Warszawska” oraz coś dla całej rodziny – „Gwiazdę Kopernika”. Pokazy były przystosowane do potrzeb osób niewidomych dzięki audiodeskrypcji, która jest techniką narracyjną. Przy pomocy dodatkowych opisów umożliwia osobom z dysfunkcją wzroku odbiór treści wizualnych.

Uwielbiamy muzykę!

Za każdym razem organizujemy na REHA imprezy artystyczne. Występowali dla nas wybitni muzycy, niewidomi, widzący, artyści znani na arenie międzynarodowej oraz młodzież z naszych szkół. Tym razem zagrał dla naszych gości wybitny niewidomy pianista z Węgier – Tamas Erdi. Pierwszy koncert odbył się 30 listopada, a drugi 1 grudnia wieczorem.

Spotkanie z Mistrzem to prezentacja sylwetki wyjątkowego niewidomego

Tamas Erdi urodził się w 1979 r. w Budapeszcie. Jako dziecko utracił wzrok. Gry na fortepianie uczył się od piątego roku życia metodą strukturalną, stworzoną specjalnie dla niego. Ten sposób kształcenia umożliwił mu naukę wielu utworów fortepianowych, wśród których znajduje się dwanaście koncertów.

W wieku ośmiu lat zadebiutował i od tej pory regularnie koncertuje, biorąc również udział w licznych festiwalach i programach telewizyjnych. Kształcił się w Wiedeńskiej Akademii Muzycznej oraz w Royal Conservatory of Music w Toronto. W roku 2002 otrzymał dyplom artystyczny. Jest laureatem wielu konkursów, m.in. Międzynarodowego Konkursu im. Louisa Braille'a w Moskwie, gdzie zdobył dwie pierwsze nagrody, będąc najmłodszym zwycięzcą. Tamas Erdi prezentuje swoje nieprzeciętne umiejętności na całym świecie. Jego występy zachwyciły słuchaczy w Budapeszcie, Bangkoku, Buffalo, Nowym Yorku, Toronto oraz Tarnowie, gdzie węgierski wirtuoz wystąpił w roku 2007.

Udźwiękowanie otoczenia

Gdy mówi się o dostosowaniu otoczenia do potrzeb niepełnosprawnych, myśli się głównie o niepełnosprawnych ruchowo. Należy wziąć pod uwagę także niewidomych! Oni też chcieliby samodzielnie poruszać się w miejscach publicznych. Udźwiękowanie otoczenia (miejsc publicznych i budynków) jest już w wielu krajach normą. Najwyższy czas, aby wprowadzić te standardy do naszego kraju. Postanowiliśmy udźwiękować gmach Biblioteki Narodowej i jego sąsiedztwa tak, aby każdy uczestnik konferencji miał możliwość przekonać się, jak ważna jest ta sprawa dla niewidomych. Korzystając z bezpłatnej pomocy firm ALTIX oraz Step-Hear zamontowaliśmy dźwiękowe informatory oraz mapki i plany tyflograficzne, zgodne ze standardem TA.

Transmisja przez Internet

Co roku transmitujemy konferencję przez Internet w trzech językach: polskim, angielskim i rosyjskim. Dodatkowo nadajemy specjalny komentarz przygotowany w technice audiodeskrypcji. Dzięki temu osoby z całego świata nie mogące do nas dotrzeć, mogły w tych dniach być razem z nami choć w taki sposób. Była ona dostępna pod adresem:

- transmisja_konferencji.szansadlaniewidomych.org

KONKURS IDOL 2011

Zachęcaliśmy do wzięcia aktywnego udziału w konkursie IDOL 2011 w następujących kategoriach:

- IDOL ŚRODOWISKA 2011,
- IDOL w kategorii PRZEDSTAWICIEL MEDIÓW 2011,
- IDOL w kategorii IDEALNY URZĘDNIK lub URZĄD 2011,
- IDOL w kategorii PLACÓWKA OŚWIATOWA 2011,
- IDOL w kategorii FIRMA PRZYJAZNA NIEWIDOMYM 2011.

Wyboru w kategorii IDOL ŚRODOWISKA dokonała Kapituła Konkursu, w skład której weszli laureaci z poprzednich lat. Dla zwycięzców przygotowaliśmy statuetki IDOLA (GEONAUTA) autorstwa prof. Andrzeja Dłużniewskiego.

- IDOL – PRODUKT DLA NIEWIDOMYCH 2011 (produkt zaprezentowany na wystawie REHA 2011, który został uznany za najwartościowszy w dziedzinie rehabilitacji osób niewidomych),
- IDOL – PRODUKT DLA SŁABOWIDZĄCYCH 2011 (produkt zaprezentowany na wystawie REHA 2011, który został uznany za najwartościowszy w dziedzinie rehabilitacji osób słabowidzących).

Zgłoszeń dokonali sami zainteresowani, wystawcy.

Wszyscy wystawcy zawsze biorą udział w Konkursie na Firmę. Ich kandydatury w związku z uczestnictwem w konferencji są automatyczne.

W tych trzech kategoriach Konkursu (Produkty i Firma), zwycięzcy wybrani zostali przez gości IX edycji Konferencji REHA poprzez wypełnienie numerowanych kart do głosowania. Były one rozdawane przy wejściu do sal wystawowych oraz na stanowisku Fundacji Szansa dla Niewidomych, przy którym znajdowała się urna na głosy.

Pracownicy i wolontariusze Fundacji czekali na gości na przystankach w okolicach Biblioteki Narodowej, by pomóc im w dotarciu na miejsce. Droga z przystanków była specjalnie oznakowana TA: tyflograficznie i dźwiękowo systemem Step-Hear. Na czas konferencji Biblioteka Narodowa stała się Tyfloareą.

NIEWIDOMI I SŁABOWIDZĄCY Z ZACHODU I WSCHODU BLIŻEJ SIEBIE!

Skład Prezydium narady:

Przewodniczący:

Helena Jakubowska – Towarzystwo Muzyczne im. Edwina Kowalika

Pedro Zurita – Narodowa Organizacja Niewidomych Hiszpanii

Członkowie:

prof. dr hab. Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz

dr Stanisław Jakubowski

dr Dorota Otapowicz

dr Jan Omieciński

dr Magdalena Wałachowska

dr Marzena Dycht

Władysław Gołąb – Prezes Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi

Anna Woźniak-Szymańska – Prezes Polskiego Związku Niewidomych

Piotr Dukaczewski – Prezes CROSS

Sylwester Peryt – Prezes Okręgu Mazowieckiego Polskiego Związku Niewidomych

Barbara Planta – Dyrektor SOSW w Krakowie

John Price – Perkins School for the Blind.

Spotkanie prowadził Michał Gąsiorowski.

RAMOWY PROGRAM SPOTKANIA

Środa, 30 listopada 2011 roku:

- 12.00 Otwarcie obrad – Marek Kalbarczyk, Prezes Fundacji Szansa dla Niewidomych
- 12.10 Wystąpienia Gości honorowych i specjalnych
- 12.30 – 14:45 Sesja merytoryczna:

– Jaka przyszłość czeka niewidomych i słabowidzących w tak szybko zmieniającym się świecie?
– dr Stanisław Jakubowski

– Dostęp do informacji o otaczającym świecie za pomocą dźwięku i dotyku; tyflografika i ubraj-
lowienie otoczenia – Nurit Neustadt

– Nowoczesne formy czytelnictwa niewidomych: adaptowanie książek i podręczników, system
DAISY, Internet, odtwarzacze cyfrowe, atrakcyjne dla niewidomych i niedowidzących formaty zapisu
informacji – mgr Henryk Rzepka

– Czy w poszczególnych krajach niewidomi i słabowidzący są traktowani i czują się na równi
z osobami widzącymi – aspekty prawne związane z inwalidztwem wzroku oraz praktyka stosowania
praw osób niepełnosprawnych – Pedro Zurita

– Wyposażenie inwalidów wzroku w nowoczesny sprzęt specjalistyczny i oprogramowanie niwe-
lujące skutki inwalidztwa wzroku – Tobias Winnes

– Edukacja inwalidów wzroku stanowiąca gwarancję znalezienia miejsca w społeczeństwie infor-
macyjnym – John Price

– Szanse inwalidów na coraz trudniejszym rynku pracy – Tom Pavlen

– W czym mogą brać aktywny i nieskrępowany udział inwalidzi wzroku, a co pozostaje dla nich
niedosiężne? – Stig Eriksson

– Działalność na rzecz dzieci i młodzieży z dysfunkcją narządu wzroku na świecie – siostra Rafaela Nałęcz

- 13:45 – 14:00 Drobny poczęstunek
- 15.00 Wyjazd do Centrum Nauki Kopernik
- 18:30 Uroczysta kolacja
- 20:00 Koncert Tamasa Erdi'ego, wybitnego niewidomego pianisty z Węgier.

Oto tekst rezolucji zatwierdzony jednogłośnie przez gości spotkania:

NIEWIDOMI BLIŻEJ ŚWIATA, A ŚWIAT BLIŻEJ NICH!

Rezolucja uchwalona na Międzynarodowym Spotkaniu Niewidomych zorganizowanym przez Fundację „Szansa dla Niewidomych” w Warszawie, w dniu 30 listopada 2011 roku:

My, niewidomi i słabowidzący obywatele świata, dążąc do aktywnego i pełnego udziału w życiu swych społeczeństw, wyrażamy zaniepokojenie i z troską z powodu negatywnych zjawisk występujących w większości krajów naszego globu. Za najboleśniej z nich uważamy:

– istnienie ogromnych obszarów ubóstwa w krajach rozwijających się, a co za tym idzie – utrzymywanie się różnic w poziomie życia obywateli tych państw w stosunku do mieszkańców krajów wysoko rozwiniętych;

– małą skuteczność organizacji międzynarodowych w działaniu na rzecz poprawy tej sytuacji mimo istnienia wielu aktów prawnych i dokumentów postulujących takie działania;

– nadmierną podatność polityki społecznej różnych państw na zjawiska kryzysu ekonomicznego i wynikające stąd marginalizowanie istotnych problemów osób niepełnosprawnych, w tym niewidomych i słabowidzących, w zakresie zdrowia, edukacji i rehabilitacji;

– szerzenie się tendencji do instrumentalnego traktowania pomocy osobom niepełnosprawnym, w tym osobom z dysfunkcją wzroku;

– ograniczanie lub brak dostępu osób zagrożonych utratą wzroku do najnowszych zdobyczy medycyny;

– zbyt częste pomijanie istotnych potrzeb osób z dysfunkcją wzroku we wdrażaniu innowacji technicznych i procesie informatyzacji społeczeństw, co prowadzi do ich społecznego wykluczenia.

Reagując na te zjawiska, jak również na wiele innych tu niewymienionych, apelujemy do rządów krajów oraz do międzynarodowych organizacji o bardziej zdecydowane podejmowanie następujących działań:

1. Wdrażanie programów mających na celu zmniejszanie różnic w poziomie życia obywateli państw Wschodu i Zachodu.

2. Zaliczenie ochrony zdrowia do najważniejszych priorytetów polityki społecznej i stworzenie dla tego celu gwarancji konstytucyjnych; w szczególności praw Kobiet i Dzieci w krajach, w których są one dyskryminowane.

3. Uznanie łagodzenia skutków inwalidztwa wzroku poprzez zastosowanie nowoczesnych metod rehabilitacyjnych oraz rozwiązań technicznych za dziedzinę preferowaną i podstawowy obowiązek władz, traktowany na równi ze środkami medycznymi.

4. Przeznaczanie na politykę integracyjną inwalidów wzroku ze społeczeństwem niezbędnych środków finansowych i utrzymywanie ich na odpowiednim poziomie bez względu na sytuację ekonomiczną, gdyż brak stosownej pomocy we właściwym czasie powoduje wykluczenie i degradację tej grupy obywateli.

5. Rozwijanie międzynarodowej współpracy w zakresie upowszechniania osiągnięć rehabilitacji, informatyki, elektroniki i medycyny (w tym okulistyki).

6. Uwzględnianie potrzeb osób niepełnosprawnych w powszechnie stosowanych rozwiązaniach technicznych, architektonicznych, transportowych, edukacyjnych oraz w innowacjach dotyczących życia codziennego i prawne sankcjonowanie tych działań i wdrażanie programów określających harmonogram zmian.

7. Rozwijanie międzynarodowej współpracy w dziedzinie polityki społecznej, nauki i techniki, mającej na celu dobro osób niepełnosprawnych bez względu na systemy polityczne, różnice religijne i rasowe.

REVERSI (OTELLO) – ZASADY GRY

Zasady ogólne

W Reversi grają ze sobą dwie osoby – nie zależy to od płci, wieku, stażu pracy, grupy inwalidzkiej, rodzaju niepełnosprawności, wykonywanego zawodu lub bezrobocia. Gra jest dla każdego!

Rozgrywka odbywa się na kwadratowej planszy z okrągłymi otworkami – 8 x 8 pól. Jest 64 pionków do dyspozycji graczy (tyle samo, co otworków), które są na jednym końcu wypukłe, a na drugim wklęsłe. Oba końce mają też odmienne kolory. Każdy gracz wybiera dla siebie jeden kolor, co jest tożsame z wyborem jednej z dwóch stron pionków. Nie można zmieniać tego wyboru w trakcie rozpoczętej gry. Można natomiast losować stronę, czyli kolor poprzez rzut monetą przed rozpoczęciem rozgrywki, gdy gracze nie mogą dojść do porozumienia. Gdy wykonują ruch, wkładają kolejne pionki do otworków w taki sposób, by nad planszą wystawał wybrany przez nich kolor, czyli koniec pionka (wklęsły lub wypukły). Przed rozpoczęciem wszystkie pionki leżą obok. Normalnie każdy gracz wykona 32 ruchy, 32-krotnie wstawi pionek swoim kolorem do góry. Jednak, gdy okaże się, że na jakimś etapie gry nie może wykonać prawidłowego ruchu, traci tę możliwość.

Gra rozpoczyna się od umieszczenia na środku planszy (koniecznie po skosie) czterech pionków – po dwa pionki każdego gracza. W jednym ruchu wkłada się do planszy jeden pionek przemienne, gracz po graczu, aż do wypełnienia planszy, albo zablokowania możliwości wykonania jakiegokolwiek prawidłowego ruchu.

Co to jest prawidłowy ruch?

Gracze mogą wkładać pionki na trzy akceptowalne sposoby: w liniach poziomych, pionowych lub ukośnych, wyłącznie tam, gdzie:

1. w bezpośrednim sąsiedztwie wypełnianego otworu znajduje się pionek przeciwnika,

2. w tej samej linii może być więcej pionków przeciwnika, a na końcu ich grupki stoi pionek gracza, który wykonuje ruch,

3. pomiędzy nowo ustawianym pionkiem i tym ostatnim mogą być jedynie pionki przeciwnika.

Tak więc w każdym ruchu gracze zamykają (jakby nawiasem) pionki przeciwnika, które natychmiast zamieniają na swoje, poprzez odwrócenie ich „do góry nogami”. Zamiana pionków na własne dotyczy wszystkich trzech kierunków, jeśli są spełnione powyższe kryteria. Zamiana w jednej linii nie może przekroczyć miejsca, w którym już stoi pionek gracza wykonującego ruch. W ten sposób wkłada się jeden własny pionek, a uzyskuje się ich na planszy o wiele więcej. Zamiana pionków przeciwnika dotyczy wszystkich kierunków: poziomo, pionowo i ukośnie, zgodnie z wymienioną już zasadą: do pierwszego własnego pionka w linii.

Cel gry

Wygrywa gracz, który na koniec, tj. po całkowitym wypełnieniu planszy lub wyczerpaniu się możliwości wykonania ruchu, ueziera na planszy więcej pionków.

Rady dla jeszcze nieporadnych:

Warto zauważyć, że:

1. Przeciwnik nigdy nie zdoła zamienić naszego pionka na swój, gdy ten stoi w rogu planszy.
2. Fajnie jest zająć otworki na brzegu planszy, gdyż one są bezpieczniejsze, niż stojące w innych miejscach, choć w tym przypadku nie ma już takiej gwarancji.
3. Należy myśleć strategicznie, bo nie każda zamiana się opłaca. Czasem zamieniamy kilka pionków na swoje, powodując zamianę odwrotną w kolejnym ruchu przeciwnika.
4. Gdy staramy się zająć róg planszy, musimy oddać przeciwnikowi co najmniej jeden otworek w jego sąsiedztwie. Bez tego warunku nie uda się nam umieścić naszego pionka w rogu.
5. Trzeba sprawdzać pionki we wszystkich kierunkach, by zamieniać jak najwięcej pionków przeciwnika na swoje.
6. Należy grać prowokacyjnie i "kusić" przeciwnika, by stawiał swoje pionki w miejscach dających nam szansę na jak największą zdobycz.

Na koniec gry zliczamy pionki na planszy: przeciwnika i nasze. Kto ma więcej, ten wygrywa. Nie można być zaskoczonym, gdy na kilka ruchów przed wypełnieniem planszy znacząco prowadzimy, a na koniec sytuacja zmieniła się diametralnie. W jednym mądrym ruchu można zamienić wiele pionków.

Informatyka na świecie wczoraj, dzisiaj i jutro

Jan Madey

Uniwersytet Warszawski

Wstęp

Termin „informatyka” jest bardzo pojemny i różnorodnie interpretowany — w wykładzie skoncentrujemy się wyłącznie na językach programowania.

Wczesne języki programowania

Komputery pojawiły się w latach czterdziestych ubiegłego wieku i od tego czasu zaczyna się także historia rozwoju języków programowania. Algorytmy były wówczas zapisywane w językach wewnętrznych (zwanym też językami niskiego poziomu).

Komputery tamtych czasów były bardzo dużymi, kosztownymi i zawodnymi urządzeniami. Programowane algorytmy wiązały się z próbą rozwiązania różnych problemów naukowych o strategicznym znaczeniu przede wszystkim dla celów militarnych. Stąd dostęp do komputerów miała tylko wyselekcjonowana grupa ekspertów i kwestia wygody notacyjnej przy programowaniu miała tym samym drugorzędne znaczenie.

Pierwsze języki wysokiego poziomu

W połowie ubiegłego wieku zaczęły się pojawiać języki programowania wysokiego poziomu. Początkowo chodziło jedynie o wprowadzenie bardziej czytelnej notacji, bez zmiany pojęć używanych do zapisu algorytmu.

Do najbardziej znanych języków tej klasy należy niewątpliwie Fortran (FORmula TRANslator), opracowany w latach 1954-57 przez zespół z firmy IBM w celu ułatwienia korzystania z komputerów serii IBM 704. Pod koniec lat pięćdziesiątych międzynarodowe grono specjalistów z Europy i Ameryki Północnej rozpoczęło pracę nad językiem Algol 60. Już sama nazwa tego języka, będąca skrótem od słów ALGOrithmic Language, wskazywała na zmianę podejścia — jego twórcom chodziło bowiem o zdefiniowanie notacji do formułowania algorytmów, nie mającej żadnego związku z architekturą konkretnego komputera.

Niezależnie od prac nad Algolem, grupa osób w USA reprezentująca różne organizacje (w tym konkurujące wytwórcie komputerów) rozpoczęła w 1959 roku prace zmierzające do zaprojektowania języka maszynowo-niezależnego. Tym razem chodziło jednak o przetwarzanie danych, ale w sposób zrozumiały przez „przeciętnego człowieka”. Tak powstał Cobol (COMmon Business Oriented Language), który przeszedł różne ewolucje, ale przetrwał aż do dzisiejszych czasów.

Era Pascala

W 1971 roku szwajcarski informatyk Niklaus Wirth przedstawił nowy język programowania o nazwie Pascal (kontynuując zainicjowany przez siebie kilka lat wcześniej taki właśnie sposób honorowania wybitnych postaci historycznych). Prawie jednocześnie z tą publikacją powstała też pierwsza implementacja Pascala (na komputer CDC 6000).

Pascal oryginalnie był pomyślany jako notacja wspomagająca nauczanie programowania w systematyczny sposób. Związana z nim filozofia podejścia do programowania, prostota i klarowność

języka, pozwalały wprowadzić nową jakość do metodyki programowania. Wkrótce okazało się, że Pascal stał się niekwestionowanym standardem na całym świecie, który nie tylko dominował w środowisku akademickim, ale i sprawdzał się jako praktyczne narzędzie wykorzystywane do komercyjnych zastosowań. Era Pascala trwała około 30 lat — dopiero teraz pojawiają się coraz widoczniejsze oznaki iż czas ustąpić tronu.

Java

Język Java pojawił się w 1995 roku jako przenośny język obiektowy, notacyjnie przypominający C++, w miarę prosty, o dużej sile wyrazu i nadający się do łatwego formułowania współcześnie rozwiązywanych problemów.

Java i jej różne mutacje, wraz z ciągle wzbogacającym wspomagającym środowiskiem narzędziowym, zdobywa sobie coraz większą popularność, powoli przejmując kolejne obszary dotychczas okupowane przez inne języki i systemy. Można oczekiwać, że Java – tak jak wcześniej Pascal – stanie się światowym standardem także w edukacji.

Jaka przyszłość czeka niewidomych i słabowidzących w zmieniającym się świecie?

Stanisław Jakubowski – Wiceprzewodniczący Stowarzyszenia Popierania Edukacji Niepełnosprawnych HEFAJSTOS

Streszczenie

Zapewne wielu z nas pozytywnie ocenia skutki postępów medycyny i rewolucji informatycznej, jakich doświadczyliśmy w ciągu ostatnich lat. Najnowsze odkrycia w naukach biologicznych budzą nadzieję na całkowitą likwidację przypadków ślepoty. Z kolei niemal powszechna informatyzacja przynosi niewidomym wiele nowoczesnych rozwiązań technicznych, które gruntownie przeobrażają ich edukację i rehabilitację. Jednak nie ze wszystkich tych zmian osoby z dysfunkcją wzroku mogą być zadowolone. Dość często wprowadza się rozwiązania, które wprawdzie są wygodne dla osób pełnosprawnych, ale niewidomym stwarzają dodatkowe bariery.

Na podstawie doświadczeń osób niewidomych w naszym kraju można stwierdzić, że do usunięcia takich negatywnych zjawisk nie prowadzi postawa roszczeniowa, ale aktywne i twórcze działanie, przejmowanie inicjatywy w rozwiązywaniu problemów oraz odważny dialog ze społeczeństwem.

Na dowód skuteczności aktywnego działania autor przytacza przykłady z polskiej rzeczywistości.

Rozpoczęła się już druga dekada XXI wieku. Zapewne powszechnym oczekiwaniem jest, aby wiek obecny nie był tak okrutny jak poprzedni, ale jednocześnie większość ludzi chciałaby, żeby rozpoczęta w ubiegłym stuleciu rewolucja informatyczna trwała nadal, a nawet uległa przyspieszeniu i osiągnęła jeszcze szerszy zasięg. Przypuszczam, że ludzie chorzy i niepełnosprawni z wielkim zainteresowaniem obserwują najnowsze postępy biologii i medycyny, mając nadzieję na powrót do zdrowia czy też złagodzenie swej niepełnosprawności. Czy osoby niewidome mogą być zadowolone ze wszystkich tendencji i zjawisk, jakie towarzyszą szybkiemu postępowi medycyny i gwałtownym zmianom w sferze techniki?

W niektórych państwach Unii Europejskiej okulistyka jest w stanie wyleczyć wiele wad wzroku. Brak tych możliwości w Polsce stanowi jedną z przyczyn wzrostu liczby osób niewidomych.

Obok całej plejady mówiących urządzeń (telefonów komórkowych, komputerów itp.) pojawiają się rozwiązania wygodne dla osób widzących, które skazują niewidomych na bezradność i upokorzenia.

I tak w naszych miastach jeżdżą autobusy wyposażone w instalowane na zewnątrz tzw. guziki ciepła, za pomocą których wsiadający pasażer powinien sobie otworzyć drzwi. Do takich autobusów niewidomy samodzielnie nie wsiądzie!

Powstaje coraz więcej sklepów, gdzie niewidomy nie może uzyskać pomocy w zrobieniu zakupów!

Rozpowszechniają się domofony i windy z sensorowymi czujnikami, stanowiące zaporę dla osoby niewidomej!

Na chodnikach, zamiast malować znaki zakazu parkowania, montuje się słupki, przez które łatwo się przewrócić!

Funkcjonują rzekomo nowoczesne instytucje i sklepy z wyświetlanymi numerkami, do których niewidomy bez pomocy przewodnika nie ma po co wchodzić!

Nadal buduje się stacje kolejowe, gdzie samodzielne poruszanie się jest dla niewidomego niebezpieczne!

W krajach Unii Europejskiej środkiem płatniczym są pieniądze, których osoby niewidome nie są w stanie rozpoznać!

Program odczytu ekranu wraz synteizatorem mowy wprawdzie umożliwi niewidomemu pracę na komputerze, ale kosztuje dwa razy drożej niż sam komputer!

Fakty te w swej istocie nie są przecież skutkami utraty wzroku, lecz wynikiem obojętności społeczeństwa na możliwości funkcjonowania w nim obywateli, którzy nie widzą lub widzą bardzo słabo.

Sądzę, że dla uczestników dzisiejszego międzynarodowego spotkania aktualne jest pytanie, jak w perspektywie najbliższych 10 czy 20 lat będzie się kształtowała ogólna sytuacja osób z dysfunkcją wzroku?

Moim zdaniem, pytanie to obejmuje trzy główne zagadnienia:

1. Jak szybko postępy medycyny i biologii docierają będą z krajów bogatych do państw biednych?
2. Czy postęp technologiczny i proces informatyzacji społeczeństw będzie uwzględniał potrzeby i możliwości osób niewidomych i słabowidzących?
3. W jakim stopniu sytuacji ekonomicznej będzie podporządkowana szeroko rozumiana polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych, edukacja i rehabilitacja?

Bez pomyślnego rozwiązywania wymienionych problemów trudno mówić o tworzeniu społeczeństwa integracyjnego.

Na podstawie doświadczeń środowisk osób niewidomych w naszym kraju z okresu ostatnich 100 lat można stwierdzić, że do osiągnięcia powyższego celu nie prowadzi postawa roszczeniowa, ale aktywne i twórcze działanie, przejmowanie inicjatywy w rozwiązywaniu problemów, odważny dialog ze społeczeństwem. W dialogu tym „silniejsza strona” nie może pozostawać obojętna.

Mądry, aktywny i twórczy niewidomy nie jest już dla ludzi pełnosprawnych osobą podopieczną, lecz rzeczywistym partnerem we wspólnym działaniu. Przykład takiej postawy dała właśnie 100 lat temu niewidoma zakonnica, Matka Róża Czacka – założycielka najpierw Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi, a następnie ośrodka szkolno-wychowawczego dla dzieci niewidomych, który promieniował swą nowoczesną działalnością edukacyjną na cały kraj. Po II wojnie światowej aktywną postawę wykazało wielu niewidomych działaczy Polskiego Związku Niewidomych i Związku Spółdzielni Niewidomych, tworząc zakłady pracy dla inwalidów wzroku. Wielki przełom nastąpił też w oświacie

niewidomych – rzesza zaangażowanych widzących i niewidomych pedagogów nadrobiła dystans do krajów wysoko rozwiniętych. W obecnych już czasach powstało niemało organizacji osób niewidomych i słabowidzących, których kierownikami są właśnie osoby niepełnosprawne. Wśród osób z dysfunkcją wzroku pojawia się coraz więcej przedsiębiorczych biznesmenów, którzy dobrze sobie radzą w warunkach wolnej konkurencji. Jeśli osobom z dysfunkcją wzroku nie zabraknie aktywności, mądrości i odwagi w dążeniu do pełnoprawnego uczestnictwa w społeczeństwie integracyjnym, można mieć nadzieję, że czeka ich lepsza przyszłość.

CZŁOWIEK W OBLICZU CIERPIENIA

Ks. Maciej Kosewski

„Naturalnie, od razu musi pojawić się pytanie: skąd w takim razie pochodzi zło, jeśli jego źródłem nie jest Bóg? Jak w takim razie może ono w ogóle istnieć? I czy Bóg jest w ogóle Stwórcą wszystkiego, jeżeli zło pojawiło się bez Jego udziału? Znowu stajemy tu przed otchłannym problemem. Odpowiedź chrześcijaństwa i Biblii brzmi: zło pochodzi z wolności.”

Powyższe pytania stawiane przez papieża Benedykta XVI są pytaniami stricte teodycealnymi. Czym jest tzw. problem teodycealny? Jest to próba odpowiedzi na pytanie skąd pochodzi zło, dlaczego zło dzieje się na świecie. W pytaniu tym zawarte jest i inne, jeśli istnieje dobry, wszechmogący Bóg, to dlaczego zezwala na zło w świecie. Benedykt XVI, przyjeżdżając w 2006 roku do Auschwitz, do ziemi naznaczonej cierpieniem i śmiercią milionów niewinnych ludzi, wskazuje, że przedmiotem agresji zła był w tym nieludzkim miejscu nie tylko człowiek, ale też Bóg. Nie Bóg jest źródłem, twórcą i propagatorem zła. Jeśli nie Bóg, stwórca przecież świata, jest źródłem zła, to skąd jest go tyle w świecie? I skąd tyle cierpienia, które jest udziałem człowieka? Cierpienie jest czymś bardzo realnym, obecnym w życiu każdego człowieka. Doświadczenie cierpienia jest często mocno wpisane w życie osób niewidomych, niedowidzących czy też ociemniałych. Owo doświadczenie może też powodować w człowieku różne reakcje: od buntu do akceptacji. Może też powodować pytanie: Dlaczego właśnie ja, dlaczego to dotknęło właśnie mnie?

Człowiek „uwikłany” w wolność

Szukając odpowiedzi na to pytanie trzeba przyjrzeć się nam Bogu i Jego działaniu. Pierwszym i bardzo istotnym przejawem Bożego działania jest stwarzanie świata. W akcie stwórczym Boga nie istnieje zło, Biblia broni obrazu dobrego i wszechmogącego Boga. Bóg jest tym, który inicjuje powstawanie dobra, nie zła. Przypatrując się aktowi stwórczemu Boga, widzimy, że to, co czyni, jest dobre. W procesie stwórczym nowe życie otrzymuje jednocześnie wolność wraz z wszystkimi wynikającymi z niej konsekwencjami.

„Dobrowolnie, nieprzymuszony żadną koniecznością – pisze Medard Kehl – stworzył On świat, w którym jako możliwe czy rzeczywiste są obecne także niewyraźne cierpienia i powodujące je zło. Za zasadnicze uwarunkowanie możliwości takiego cierpienia i zła należy uważać względną autonomię, którą Bóg obdarzył wszystkie stworzenia, a przede wszystkim istoty świadome własnej wolności. Ta specyficzna cecha stworzeń jest nieodzowna dla teologicznego rozumienia stworzenia, bo właśnie tutaj znajduje się istotne znamię stwórczego działania Boga, nierozzerwalnie łączące ze sobą wszechmoc i miłość. Bóg stwarza świat, to znaczy, że przeznaczają go do samodzielnego istnienia i działania i daje mu tego możliwość.”

Bóg jest zatem stwórcą rzeczywistości, gdzie cierpienie może się pojawić, jednak nie jako wyraz Bożej woli, a jedynie jako coś „pasożytującego” na dobru. Mottem niniejszego artykułu uczyniłem zdanie zaczerpnięte z drugiego wywiadu, którego udzielił kardynał Ratzinger Peterowi Seewaldowi. Ówczesny Prefekt Kongregacji Nauki Wiary kontynuując swoją myśl dotyczącą bytowania zła, zauważa, że zło nie jest owocem aktu stworzenia, nie jest również czymś rzeczywistym – jest jedynie

„negacją pasożytującą” na stworzeniu. Wracając do teologicznej argumentacji Joseph Ratzinger stwierdza zatem, że zło nie może być uznawane za byt, a jedynie za jego zanegowanie. Porównując do pasożytującej rośliny: „zło poprzez pasożytowanie zagarnia byt” i na owo „pasożytowanie” człowiek musi się zgodzić.

Miłosierny samarytanin

Bóg nie jest zatem tym, który odpowiada za zaistnienie zła na świecie. Jednak bierze On za zło i cierpienie z niego wynikające odpowiedzialność. W jakim sensie? Dobrym przykładem ilustracji powyższej tezy jest zawarta w Ewangelii św. Łukasza opowieść o miłosiernym Samarytaninie, którą w swojej książce „Jezus z Nazaretu”, papież Benedykt XVI wyróżnia jako jedną z trzech wielkich przypowieści narracyjnych, „których piękno i głębia spontanicznie porusza zawsze, nawet niewierzących.”

W tej historii już na samym początku bardzo wyraźnie zauważalny jest problem cierpienia i zła. Pewien człowiek schodzący z Jerozolimy do Jerycha zostaje napadnięty, ograbiony, zraniony i pozostawiony przy drodze na pewną śmierć. Mógł być zarówno złym człowiekiem, jak i dobrym – ewangelista tego nie podaje. Z całą pewnością możemy jednak stwierdzić, że zło i cierpienie dotknęło go w sposób bardzo namacalny. Drogą w tym czasie przechodziły trzy osoby: lewita, kapłan i Samarytanin. Dwaj pierwsi przeszli nie udzielwszy pomocy – nie wykorzystali właściwie swojej wolności, nie wzięli przez to również odpowiedzialności za zło, które się działo na ich oczach. Żaden z nich nie odpowiadał za to, co się wydarzyło wcześniej, zło było zewnętrzne wobec nich, jednak nie udzielwszy pomocy, nie zakończyli go. Dopiero Samarytanin uratował leżącego przy drodze nieszczęśnika. Choć nie odpowiadał za zaistniałe zło, jednak wziął odpowiedzialność za dokonane w tym miejscu zło, ale i tym samym odpowiedzialność za umierającego człowieka. Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie „uczy nas teraz, że prawdziwym odpowiedzialnym – w znaczeniu tego, kto działa skutecznie, w sposób dojrzały i odpowiedzialny przeciwko złu – nie jest winowajca (uciekł) ani oskarżyciel (odszedł, aby donieść), ale ten kto podszedł. (...).

Z pewnością ten właśnie sposób bycia odpowiedzialnym proponuje Ewangelia; wyraźnie zrywa on z każdym podejściem polegającym na obarczaniu winą. W skrajnym ujęciu i nieco paradoksalnie, im bardziej nie jesteśmy winni, tym lepiej jesteśmy uzbrojeni, aby być odpowiedzialni.”

Bóg zatem bierze odpowiedzialność za zło. Przypowieść doskonale to ilustruje, gdyż odpowiedzialność nie wynika z winy – Samarytanin nie zaatakował człowieka, a jedynie zapewnił mu wszelką możliwą pomoc. Bóg podchodzi do człowieka uderzonego przez zło i opiekuje się nim. W akcie Wcielenia to Boże wyjście do człowieka dokonało się w sposób naoczny. Jezus całym swoim życiem głosi Boga wychodzącego ku człowiekowi, Boga, który nie jest obojętny na cierpienie. Papież Benedykt XVI powyższą przypowieść interpretuje jednoznacznie.

„Jeśli napadnięty jest obrazem człowieka, wtedy Samarytanin może być tylko obrazem Jezusa. Bóg – obcy nam i daleki, wyruszył w drogę, by zająć się swoim rozbitym stworzeniem. Bóg daleki stał się nam bliski w Jezusie Chrystusie.”

Bóg jest zatem tym, który interweniuje, nie ucieka od gorszącego problemu zła. Nie jest On kimś obojętnym, jest Bogiem zaangażowanym w świat i to, co się w nim dzieje.

Przypowieść o Miłosiernym Samarytaninie jest jedną z wielu historii opisanych w Nowym Testamencie. Jezus na swojej drodze spotykał wielu potrzebujących pomocy. Wśród nich byli także Ci, którzy stracili wzrok. Jezus nie pozwalał tym ludziom pozostawać na marginesie życia społecznego. Miał dla nich czas, rozmawiał z nimi i leczył ich. Swoim miłosierdziem obejmował wszystkich ludzi. Szczególnie znamienna jest historia opisana w Ewangelii św. Jana (J 9, 1-41). Jezus spotyka tam człowieka niewidomego od urodzenia. Na pytanie swoich uczniów, kto zgrzeszył, że ten człowiek urodził się niewidomy, odpowiada, że nikt nie zgrzeszył. To doświadczenie spotkało bowiem

człowieka, żeby ukazały się dzieła Boga. Mistrz z Nazaretu ukazuje uczniom, że tradycyjne wtedy pojmowanie sprawy – nieszczęście jest wynikiem grzechu – jest niewłaściwe. Każde cierpienie może być i powinno być przeżywane jak rzeczywistość, z której może narodzić się dobro.

TYFLOAREA – OTOCZENIE PRZYJAZNE DLA NIEWIDOMYCH I SŁABOWIDZĄCYCH SYSTEM OZNAKOWAŃ POLISENSORYCZNYCH

Dr Jan Piotr Omieciński

**Katedra Geometrii Algebraicznej i Informatyki Teoretycznej, Wydział Matematyki
i Informatyki UŁ**

Utrata wzroku stwarza dwa główne problemy: kłopoty z samodzielnym poruszaniem się oraz niemożność korzystania z tekstów drukowanych i informacji wizualnej. Konferencja REHA FOR THE BLIND IN POLAND poświęcona jest sposobom i technologiom umożliwiającym pokonywanie lub ograniczanie tych problemów.

Aby osoby z uszkodzonym wzrokiem mogły swobodnie, samodzielnie poruszać się, nie wystarczy, że zdobędą umiejętności z orientacji przestrzennej. Muszą jeszcze mieć możliwość pozyskiwania informacji gdzie się znajdują i jak wygląda otoczenie, w którym przebywają oraz nie mogą napotykać na urządzenia, z których nie mogą skorzystać. Te zasady spełnia opracowywany przez Fundację Szansa dla Niewidomych wraz z firmą Altix system TYFLOAREA TA.

TYFLOAREA TA jest całościowym systemem oznakowań przestrzeni dostarczającym osobom z dysfunkcją wzroku i widzącym informacji: dźwiękowych, głosowych, wizualnych i dotykowych o otoczeniu, w którym przebywają. Jego zadaniem jest wskazanie danego obiektu, poinformowanie o jego wyglądzie i doprowadzenie do wybranego w nim punktu.

System TYFLOAREA TA składa się z następujących elementów:

- dźwiękowej lub głosowej informacji identyfikującej na żądanie (np. o numerze linii tramwajowej i kierunku jazdy, przejściu lub wejściu do budynku) – jest ona uruchamiana przez niewidomego;
- automatycznej informacji głosowej lub dźwiękowej (np. o przystanku tramwajowym, przyjeździe windy lub numerze piętra, na którym zatrzymała się) – stosowana jest ona głównie wewnątrz obiektów;
- poziomych oznakowań: naprowadzających (do istotnych punktów lub punktów informacyjnych), informujących i ostrzegawczych (schody, krawędź peronu);
  - map;
  - planów;
  - tabliczek informacyjno-identyfikujących – umieszczanych przy drzwiach wewnątrz obiektów;
  - wypukłych numerów i piktogramów (np. na drzwiach pomieszczeń, przyciskach wind itp.) – muszą one być proste graficznie, bez zbędnych ozdób;
- informatorów audio;
- informatorów i opisów w brajlu i powiększonym druku.

Wymienione powyżej elementy muszą mieć taką formę i kolorystykę, żeby były dostępne dla wszystkich osób z dysfunkcją wzroku. Również wszystkie zastosowane urządzenia muszą być dostosowane do potrzeb osób z uszkodzonym wzrokiem.

Dotykowe symbole powinny być maksymalnie zgodne z powszechnie stosowanymi, a w razie niemożliwości minimalnie uproszczone.

Parametry każdego z powyższych elementów: zastosowane symbole, kolorystyka, materiały i urządzenia, sposób wykonania i zamocowania, wymiary itp. muszą być odpowiednie dla niewidomych i słabowidzących, ale nie dokuczliwe dla pozostałych użytkowników.

Wykorzystując powyższe elementy należy oznaczyć całą przestrzeń: dojście do obiektu, jego otoczenie oraz sam obiekt. Dana przestrzeń powinna być tak oznaczona i opisana, żeby niewidomy mógł przyjść sam, a jak przyjdzie z osobą towarzyszącą, to będzie miał te same informacje co ona, a nawet żeby mógł przyjść z dzieckiem jako jego opiekun.

Dźwiękowa i głosowa informacja automatyczna i na żądanie jest stosowana od wielu lat, również na poziome oznakowania: naprowadzające, informujące i ostrzegające są stosowane coraz częściej, więc zakładam, że są znane, dlatego nie będę ich omawiał. Trzeba starać się, aby były powszechnie stosowane.

Nowym, bardzo ważnym rozwiązaniem ułatwiającym samodzielne poruszanie się, są dwuwarstwowe, wypukłe plany, mapy oraz tabliczki informacyjno-identyfikujące. Składają się z dwóch warstw: spodniej, kolorowej przeznaczonej dla osób widzących i słabowidzących oraz wierzchniej, wykonanej z przezroczystej pleksi, na której znajduje się wypukły, analogiczny do spodniego plan z legendą i brajlowskimi napisami.

Na planie budynku można zobaczyć: ściany oznaczone liniami (grubsze zewnętrzne i cieńsze wewnętrzne), lokalizację toalet, schodów, windy, drzwi automatycznych, ciąg komunikacyjny. Drzwi zaznaczono w sposób przybliżony do oznaczeń na planach architektonicznych. Dzięki temu użytkownik nie tylko wie, gdzie się znajdują drzwi, ale również, w którą stronę się otwierają oraz gdzie jest ich klamka. Na planie znajduje się również symbol „tu jesteś”.

Tabliczki informacyjne przy drzwiach zawierają oznaczenie sal/pokoi i prosty plan sytuacyjny opisujący najbliższe otoczenie. Plany umieszczone na tabliczkach są zorientowane względem miejsca ich instalacji oraz lokalizacji użytkownika, dzięki temu użytkownik "widzi" odwzorowaną realną sytuację względem swojego położenia oraz kierunków, w których może się poruszać.

W wejściu przed bramkami znajduje się tego typu plan fragmentu Biblioteki, w którym odbywa się konferencja.

System TYFLOAREA TA oprócz specjalnych oznakowań wymaga, aby każdy terminal lub przycisk np. domofon, przyciski w windzie i pojazdach, bankomat, automat do wydawania numerków w urzędzie, a następnie wywołujący interesantów, itp. były dostępne dla osób z dysfunkcją wzroku. W urzędach, bankach itp. musi być techniczna możliwość osobistego zapoznania się przez osobę niewidomą lub słabowidzącą z każdym urzędowym dokumentem i skorzystania z niego w brajlu, dźwięku i powiększonym druku.

"Komputer dla Homera" po nowemu – pomoc dla niewidomych czy raczej jej namiastka?!

Adam Kalbarczyk, doktorant UKSW

„Komputer dla Homera” jest to program PFRON mający na celu wyrównywanie szans osób z dysfunkcją narządu wzroku poprzez zakup komputerów, oprogramowania oraz sprzętu elektronicznego pomagającego w niwelowaniu barier w pracy, nauce i samodzielnym życiu. Przez lata PFRON przeznaczył na ten cel setki milionów złotych pomagając niewidomym i niedowidzącym w zakupie sprzętu, dzięki któremu mogą oni funkcjonować tak, jak pełnosprawni. Głównym celem programu jest wspieranie beneficjentów na rynku pracy.

Po roku przerwy, Komputer dla Homera został wznowiony. Po raz kolejny zmieniły się zasady dotyczące wkładów własnych, inaczej wygląda procedura wnioskowania o dofinansowanie. Dla osoby chcącej zostać beneficjentem programu, odnalezienie się w jego procedurach może być dość problematyczne. Trudno o poprawne wypełnienie wniosku bez wcześniejszego rzetelnego zapoznania się z jego treścią. Jest to utrudnione z kilku powodów. Jednym z nich jest obszerność procedur. Sam regulamin zawiera około 30 stron tekstu, a dochodzą jeszcze liczne załączniki. Nie są to treści dla każdego intuicyjne. Zastosowane wzory i wyliczenia różnych wartości mogą wręcz odstraszać: $Dof = K * WN * N * WS$, czy $UW = M * CB$. Mimo, że są zawarte wyjaśnienia poszczególnych wartości, to nadal może to się wydawać niezrozumiałe. O ile sama idea takiego sformalizowania i usztywnienia wskaźników wydaje się słuszna, to w praktyce stwarza dla wnioskującego masę problemów. Skutkować to może nawet odstąpieniem od czytania umowy, co z kolei może przełożyć się na różne problemy w dalszych procedurach.

Nowością w roku 2011 jest system punktacji za wnioski. Aby wniosek formalnie został dopuszczony do realizacji, musi zdobyć określone minimum. Punktowane jest samo poprawne wypełnienie wniosku (mimo, że potem można wprowadzać poprawki), wykształcenie, miejsce zamieszkania, aktywność zawodowa, stopień niepełnosprawności. I tak samo idea na pierwszy rzut oka wygląda na słuszną. Problem pojawia się wtedy, kiedy zauważamy, że PFRON promuje dodatkowymi punktami posiadanie pracy, wyższe wykształcenie, pochodzenie z mniejszych miejscowości i wyższy stopień niepełnosprawności. Wniosek jest zatem jeden: trzeba być niewidomym, mieć pracę, wyższe wykształcenie i mieszkać na wsi, żeby nie było problemu z punktami.

Bardzo niepokojąco wygląda sytuacja finansowa tego programu. W roku 2009 PFRON przeznaczył na ten cel około 50 mln zł. I we wcześniejszych latach podobnie. W roku 2011 tych pieniędzy zostało już tylko ponad 14 mln zł. Czy zatem kryzys jest aż tak ogromny? Można też zadać pytanie czy kryzys powinien aż tak dotyczyć osoby szczególnie wymagające wsparcia państwa? Oczywiście bardzo dobrze, że po roku przerwy chociaż takie środki zostały rozdysponowane.

Coś, co się nie zmieniło, to okres karencji. Czas, który musi upłynąć aby beneficjent ponownie mógł ubiegać się o dofinansowanie na taki sam cel. O ile faktem jest, że taka zasada musi istnieć, to wątpliwości może budzić aktualna jej formuła. Otóż najdłużej czekać muszą osoby niewidome, które potrzebują największej pomocy. Zastosowana zasada opiera się na wartości sprzętu, a nie na jego zasadności i wartości trudniej mierzalnej, jaką jest faktyczna pomoc danego sprzętu w uzyskaniu i utrzymaniu miejsca pracy. Analogicznie jest z wkładami własnymi. Mimo mniejszego wkładu procentowego osoba kupująca drogi sprzęt brajlowski musi zapłacić i tak najwięcej.

Przed programem Komputer dla Homera cały czas stoją liczne wyzwania. Zmiany w procedurach są widoczne, ale cały czas jest miejsce na stałe ich ulepszenie. Wydaje się, że przede wszystkim należy sobie uświadomić, że nowoczesne technologie dla osób niepełnosprawnych to nie są zabawki czy towary luksusowe. To są narzędzia rehabilitacyjne, bez których normalne funkcjonowanie w dzisiejszej rzeczywistości jest niemal niemożliwe, a z drugiej strony posiadając je osoba niepełnosprawna może stać się zwykłym podatnikiem (partycypując w życiu społecznym, mając pracę) na równi z osobami pełnosprawnymi

Nowoczesne uczelnie. Sposób na otwarcie uczelni dla niewidomych studentów Krzysztof Peda, Prezes Stowarzyszenia „Twoje nowe możliwości”

Niniejszy artykuł jest oparty na wiedzy i doświadczeniu zdobytym w trakcie ponad trzech lat działalności Stowarzyszenia na rzecz równego dostępu do kształcenia „Twoje nowe możliwości”.

Stowarzyszenie jest organizacją, która została powołana do życia w 2008 roku przez grupę młodych ludzi związanych z wrocławskimi uczelniami wyższymi, w tym między innymi osoby niepełnosprawne i studentów.

Wspólnym celem wszystkich założycieli Stowarzyszenia było uczynienie szkół wyższych bardziej dostępnymi. W trakcie kilku lat działalności zrealizowano wiele projektów, udzielono wsparcia kilkuset studentom i absolwentom niepełnosprawnym.

Klasyczny model wspierania edukacji osób niepełnosprawnych w Polsce działa zupełnie niezależnie na poszczególnych etapach kształcenia i wchodzenia osoby niepełnosprawnej na rynek pracy. Wsparcie koncentruje się na ułatwieniu osobie niepełnosprawnej udziału w edukacji na tym poziomie, na którym dana osoba aktualnie się znajduje. To znaczy wsparcie ucznia w szkole dotyczy tylko i wyłącznie ukończenia szkoły i ewentualnie zdania egzaminu maturalnego. Wsparcie świadczone przez uczelniane biura do spraw studentów niepełnosprawnych umożliwia studentom ukończenie uczelni.

Wsparcie świadczone przez instytucje rynku pracy aktywizuje zawodowo osoby niepełnosprawne, które są bezrobotne.

Stowarzyszenie „Twoje nowe możliwości” opracowało model wsparcia kształcenia osób niepełnosprawnych traktujący proces edukacyjny od szkoły ponadgimnazjalnej przez studia wyższe, aż do wejścia na rynek pracy jako całość. Model ten zakłada skoordynowane wsparcie, szczególnie w momentach przejścia osoby niepełnosprawnej ze szkoły średniej na studia wyższe oraz w dalszej kolejności wejścia na rynek pracy.

Podstawowym założeniem modelu jest świadczenie wsparcia dla uczniów, studentów i absolwentów przez regionalne centra wspierania kształcenia osób niepełnosprawnych (we Wrocławiu Stowarzyszenie prowadzi „Centrum Wsparcia Studentów Niepełnosprawnych”). Centra te, prowadzone przez organizacje pozarządowe, w ścisłej współpracy ze szkołami ponadgimnazjalnymi, szkołami wyższymi oraz instytucjami rynku pracy są w stanie zapewnić skoordynowane wsparcie ścieżki edukacyjnej osoby niepełnosprawnej.

Zintegrowane wsparcie świadczone przez regionalne centra powinno zawierać wspieranie uczniów szkół ponadgimnazjalnych w planowaniu ścieżki edukacyjnej i kariery oraz pomoc w wyborze studiów. Wspieranie niepełnosprawnych studentów w rozpoczęciu studiów, zaadaptowaniu się do środowiska akademickiego. W czasie studiów centra powinny zapewniać profesjonalne specjalistyczne wsparcie takie jak adaptację materiałów dydaktycznych dla osób niewidomych,

specjalistyczne kursy języków obcych dostosowane na przykład do potrzeb osób niewidomych i głuchych, obozy szkoleniowe i adaptacyjne dostępne dla studentów niepełnosprawnych.

Zintegrowane wsparcie świadczone przez wyspecjalizowane centra ma trzy podstawowe zalety. Znacząco obniża koszty jego świadczenia w porównaniu z tworzeniem w każdej z instytucji edukacyjnych specjalistycznych komórek do spraw osób niepełnosprawnych. Podnosi jakość wsparcia, gdyż zintegrowane centra są w stanie dysponować lepszymi i bardziej doświadczonymi specjalistami. Wynika to przede wszystkim z tego, że specjaliści z takich centrów, dzięki pracy z dużą liczbą uczniów, studentów i absolwentów zdobywają większe doświadczenie. Trzecią zaletą zintegrowanego systemu wsparcia jest szybsze reagowanie na potrzeby.

Centra, dzięki wspieraniu dużej liczby osób niepełnosprawnych, są przygotowane na rozwiązywanie wielu problemów, w odróżnieniu od sytuacji, gdy uczelnia świadczy wsparcie samodzielnie. Na przykład, gdy pierwsza osoba niewidoma zaczyna studia na uczelni wyższej, uczelnia taka musi zorganizować cały system wsparcia dla niewidomych, co może trwać kilka, a nawet kilkanaście miesięcy. Natomiast w przypadku współpracy z regionalnym centrum, wsparcie może być dostępne natychmiast. Takie centrum z pewnością pracowało już z wieloma osobami niewidomymi.

Zintegrowane wsparcie jest szczególnie efektywną metodą otwierania uczelni dla osób niewidomych. Zapewnienie osobie niewidomej możliwości udziału w procesie kształcenia jest bardzo kosztochłonne. Adaptacja podręczników i materiałów bieżących dla osoby niewidomej generuje duże koszty tak samo jak zapewnienie dostępu do drukarek brajlowskich, notatników, oprogramowania i wielu innych rzeczy. Dzięki wspieraniu studentów niepełnosprawnych poprzez regionalne centrum, możliwe jest znacznie ograniczenie kosztów takiego wsparcia.

Podsumowując, bardzo dobrą i efektywną drogą do otwierania uczelni wyższych dla osób niewidomych jest organizowanie wsparcia dla nich poprzez współpracę z regionalnymi centrami wsparcia. Pozwala to zwiększyć jakość tego wsparcia przy jednoczesnej redukcji jego kosztów.

Fizjoterapia – kolejny zawód dostępny dla niewidomych **Maria Busłowicz, Fundacja Szansa dla Niewidomych**

Wykonywanie zawodu masażysty powszechnie kojarzy się z osobą niewidomą lub słabowidzącą. Fizjoterapia jest nauką, której głównymi elementami są: kinezyterapia, elektroterapia i masaż leczniczy. Dlatego nic nie stoi na przeszkodzie, by masażysty również kształcili się w tej dziedzinie.

Niektóre szkoły umożliwiają osobom niepełnosprawnym ukończenie tego kierunku. Jednakże nie wszystkie z nich są dostatecznie wyposażone w materiały dydaktyczne, które pozwalają na pełne przygotowanie absolwenta do samodzielnego wykonywania zawodu fizjoterapeuty. Na tym tle wyróżnia się szkoła masażu leczniczego z elementami fizjoterapii prowadzona w ośrodku dla niewidomych i słabowidzących w Chorzowie. Kadra nauczycielska w tej szkole jest dobrze przygotowana do tego, by wiedzę z dziedziny fizjoterapii skutecznie przekazywać inwalidom wzroku.

Niektórzy nauczyciele są także niewidomymi fizjoterapeutami. Potrafią oni profesjonalnie nauczyć przyszłych fizjoterapeutów wielu praktycznych umiejętności, które są niezbędne w ich pracy zawodowej. Wykształcenie zdobyte w takiej szkole otwiera inwalidom wzroku drogę do studiowania fizjoterapii na uczelniach wyższych. Niewidomy bądź słabowidzący nie musi być tylko masażystą czy fizjoterapeutą. Może w dziedzinie fizjoterapii prowadzić również działalność naukową.

Dzisiejsze czasy są trudne pod względem ekonomicznym. O pracę nie jest łatwo zwłaszcza osobom niepełnosprawnym. Dlatego warto inwestować w wiedzę i podnosić swoje wykształcenie. Zawsze zwiększa to szanse uzyskania lepszej, ciekawszej i bardziej satysfakcjonującej pracy. Zachęcamy więc zainteresowanych masażem do poszerzenia swoich zainteresowań na fizjoterapię, skorzystania z oferty edukacyjnej dobrej szkoły, by w końcu pójść na studia wyższe na kierunku fizjoterapii na dobrej uczelni.

Ping-pong dla niewidomych – kolejna dyscyplina sportu dostępna dla niewidomych i słabowidzących

Janusz Mirowski, Fundacja Szansa dla Niewidomych

Niewidomi grają w ping-ponga na różne sposoby. Jednym z nich jest showdown. Ta gra stała się międzynarodowa i są organizowane w niej poważne zawody. Fundacja promowała ten sport przez kilka lat, teraz jednak rozpoczynamy promocję innego projektu. Najpierw jednak przypomnienie co to jest showdown.

Gra toczy się na specjalnym stole o kształcie i wielkości zbliżonych do zwykłego stołu ping-pongowego, ze ściankami bocznymi otaczającymi go ze wszystkich stron. Stół ma zaokrąglone narożniki i jest przedzielony poprzecznie na pół pionową tablicą zawieszoną nad nim, pod którą toczy się dźwiękowa piłeczka. Na krańcowych brzegach stołu znajdują się otwory, a w nich siatki, do których ma wpadać piłka. Właśnie o to chodzi, by wbić do nich piłkę. Paletki do showdown są prostokątne, o wydłużonym kształcie, a na ich krótszym boku znajdują się ręczki, które poziomo trzymają gracze. Starają się zasłonić nimi bramki i sensownie odbijać piłeczki. Po pierwszym uderzeniu piłka musi odbić się od brzegu stołu na połowie stołu przeciwnika, tak jak w normalnym ping-pongu. Za wbicie piłki do bramki przeciwnika dostaje się dwa punkty, a za jej zbyt wysokie uniesienie ponad powierzchnię stołu i uderzenie w pionową tablicę – traci się 1 punkt. Gracze mają obowiązkowo oczy zasłonięte goglami, a na rękach ochronne rękawice.

Tak wygląda specjalna gra w ping-ponga dla niewidomych. Czy ta nazwa jest jednak słuszna? To, co powyżej opisałem, nie bardzo przypomina ping-ponga. Niewątpliwie jest to fajna zabawa i dobrze, że niewidomi mają możliwość konkurowania ze sobą i to w skali międzynarodowej, jednak projekt gry autorstwa naszej Fundacji jest ciekawszy. O ile showdown jest grą specjalną, wymagającą specjalnego stołu, raketek, piłki dźwiękowej, czyli nie da się w nią grać wszędzie, a jedynie tam, gdzie ktoś te rzeczy zakupił, to nasza propozycja jest prosta i naprawdę integracyjna.

Potrzebny jest zwykły stół ping-pongowy, zwykłe raketki i piłeczki. W naszego ping-ponga mogą grać niewidomi i widzący. Widzący mogą zasłaniać oczy i grać jak niewidomi, ale też mogą tego nie robić. W takim przypadku mają trudniejsze warunki. W obu przypadkach dwóch graczy musi mieć równorzędne szanse. Granie bezwzrokowe polega na słuchu i musi być faworyzowane. Słuch nie jest tak doskonały jak wzrok.

Ze zwykłego stołu zdejmujemy siatkę, by nie przeszkadzała piłeczce. Musi ona skakać po stole dosyć nisko, gdyż inaczej niewidomi mogą nie określić kierunku jej lotu. Gdy podaje się piłkę niewidomemu, musi ona odbić się od stołu co najmniej trzykrotnie. Doświadczenie wykazało, że te trzy razy wystarczy. Gdy piłka odbije się lecąc do niewidomego gracza mniej razy, podający traci punkt. Z kolei gdy się podaje do osoby widzącej, piłka może odbić się tylko raz w dowolnym miejscu stołu. Gracz niewidomy broni tylko swojego końca stołu, gdy widzący broni dodatkowo lewego i prawego

brzegu stołu, do jego połowy. W każdym momencie widzący gracz może założyć gogle i przyjąć zasady gracza niewidomego. Punktacja wygląda jak w zwykłym ping-pongu.

Trudność polega na tym, by słyszeć piłeczkę i wykalkulować jej ruch. Trzeba przewidzieć tor lotu, by móc ją odbić. Aby to zrobić, należy odpowiednio ustawić raketkę i uderzyć. To nie jest łatwe, ale gdy się uda, jest bardzo budujące. Gdy piłka będzie leciała w stronę niewidomego za wysoko, sędzia nakaze powtórzenie podania. Gdy wyleci na out, traci się punkt. Gdy piłeczka leci outowo, a niewidomy ją odbije, sędzia przyzna mu punkt. Niewidomy nie określi precyzyjnie, czy piłka zmierzająca w stronę jego narożnika jest outowa, czy poprawna. Odbija ją więc, choć przeciwnik popełnił błąd.

Na czym polega atrakcyjność tego rozwiązania? Oto odpowiedzi w punktach:

- gra nie wymaga specjalnych zakupów, które są w naszej rzeczywistości nierealne,
- mogą w nią grać wszyscy: niewidomi, niedowidzący i widzący,
- w praktyce stoły do zwykłego ping-ponga są niemal wszędzie, gdzie są spodziewani liczni goście: hotele, ośrodki, szkoły,
- zasady są dla poszczególnych grup graczy nieco inne, ale są dokładnie zweryfikowane; są sprawiedliwe i dają równe szanse wygrania każdemu graczowi,
- gra jest szybka i daje satysfakcję tym niewidomym, którzy chcą poruszać się naprawdę,
- gra jest ciekawa dla widzów – jest dla nich zrozumiała,
- gra nie wymaga, a nawet nie zezwala, na dziwaczne zachowania, dzięki czemu promuje prawdziwą rehabilitację,
- ma charakter integrujący.

KRÓTKIE PREZENTACJE WYSTAWCÓW

AutoID Polska

Firma AutoID Polska S.A. istnieje na rynku już ponad 10 lat. Misją firmy jest dostarczanie rozwiązań, wykorzystujących nowoczesne światowe technologie oraz własne rozwiązania, stworzone w celu zaspokojenia indywidualnych potrzeb.

Obecnie firma działa w dwóch obszarach – Systemów dla Biznesu oraz Dystrybucji.

AutoID Polska S.A. jest Partnerem Krajowym (Country Partner) wiodącego na świecie producenta aplikacji OCR – ABBYY FineReader, generalnym dystrybutorem czytników biometrycznych Viridi, dystrybutorem systemów do szyfrowania połączeń telefonicznych – Secure Voice oraz systemów do zabezpieczeń dostępu do komputera – Authasas i innych.

Wiodącym produktem dystrybucyjnym firmy AutoID jest program ABBYY FineReader – do przekształcania zeskanowanych dokumentów drukowanych lub cyfrowych zdjęć dokumentów na postać elektroniczną oraz do przetwarzania plików PDF.

Altix

Firma została założona z inicjatywy niewidomych informatyków w 1989 roku. Jest najstarszą i największą firmą w Polsce zajmującą się dystrybucją sprzętu rehabilitacyjnego i elektronicznego dla inwalidów wzroku. Altix ma oddziały na terenie całego kraju. Zatrudnia ponad 50 osób, w tym połowę niepełnosprawnych. Został nagrodzony znakiem „w pełni zaradni”, uhonorowany nagrodą „Tele@” przyznaną przez fundację Fuga Mundi. Notatnik brajlowski PAC Mate został wyróżniony podczas targów REHMED 2006. Prezes naszej firmy został Super Lodołamaczem 2009 za zaangażowanie w promowaniu zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz Człowiekiem bez Barier 2010. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Altix wygrał konkurs w kategorii Produkt 2011 za nowatorską tyflografię.

Bones AC

Jest szwajcarską firmą inżynierską z siedzibą w Neuhausen am Rheinfall. Bones skupia się na rozwoju i produkcji pomocy dla osób słabowidzących i niewidomych. W Polsce najbardziej znanym produktem tej firmy jest mały i bardzo sympatycznie zaprojektowany odtwarzacz Milestone. Waży tylko 7 DAG, a potrafi więcej, niż można by się spodziewać. Odtwarza pliki dźwiękowe MP3, książki audio oraz formaty tekstowe (dzięki wbudowanemu syntezatorowi mowy Ania), może mieć radio, funkcję rozpoznawania kolorów, a nawet kodów kreskowych. Jest też czujnikiem poziomu światła oraz dźwiękowym informatorem rozpoznającym przedmioty, na które zostały naklejone magnetyczne etykiety. Mają one swój indywidualny identyfikator związany z nagraniem informującym, o jaki przedmiot chodzi: "To płyta "Let it be" Beatlesów" powie, gdy zbliżymy ją do Milestone.

Poza produkcją Milestone, Bones ma drugi, bardzo ważny produkt – PAVIP rozwiązanie udźwiękawiające autobusy.

Dolphin Computer Access

Firma Dolphin Computer Access umożliwia dostęp do komputera inwalidom wzroku oraz ludziom mającym trudności w posługiwaniu się pismem.

Supernova otwiera zupełnie nowy świat dostępności, pozwalając niepełnosprawnym wzrokowo użytkownikom komputerów na używanie ich ulubionych programów za pomocą mowy, powiększenia i/lub brajla.

DolphinGuide jest idealny dla osób starszych i tych, którzy nigdy nie uczyli się obsługi komputera. Jest wspaniałym rozwiązaniem dla tych, którym wzrok pogarsza się, dla słabowidzących lub całkowicie niewidomych.

Firma Dolphin oferuje również szereg programów umożliwiających posługiwanie się formatami alternatywnymi, przeznaczonymi do tworzenia tekstu w formie dostępnej dla inwalidów wzroku, dyslektyków i osób mających inne trudności w nauce. EasyConverter tworzy publikacje w formacie MP3 książek mówionych DAISY w druku powiększonym i brajlem.

Migraf

Firma Migraf istnieje od 2001 roku. Jej misją jest dostarczenie osobom niewidomym urządzenia, dzięki któremu mogą czuć się normalnie. Teraz stają się osobami niezależnymi i samodzielными, podróżującymi po kraju i za granicę, do znajomych i rodziny. Mogą stać się osobami aktywnymi zawodowo i towarzysko. Otoczenie i rzeczywistość, w której przyszło im żyć, nie stanowi już bariery.

Przełamanie owej bariery jest celem, który udało się wreszcie osiągnąć. Nawigator GPS jest tego dowodem.

Olympus

Olympus jest jednym z czołowych na świecie producentów sprzętu optyczno-cyfrowego tworzonego na potrzeby biznesu, szeroko rozumianej rozrywki, medycyny, nauki i przemysłu. Początki korporacji sięgają 1919 roku, gdy w Japonii została założona firma matka europejskiej organizacji.

Dział Systemów Obrazowania firmy Olympus oferuje szeroką gamę produktów, takich jak kompaktowe aparaty cyfrowe, profesjonalne lustrzanki cyfrowe, dyktafony cyfrowe i analogowe oraz lornetki. „Odkryj swój świat” to motto firmy Olympus.

Firma Olympus to producent innowacyjnych aparatów cyfrowych z serii Micro Cztery Trzecie (seria PEN), jak i kompaktów typu TG (superwytrzymałe), czy aparatów typu Traveller (seria SZ). Także w systemie Audio Olympus oferuje wiele ciekawych dyktafonów i rejestratorów dźwięku (np. LS-11, LS-20). Uwzględniając potrzeby osób niewidomych i niedosłyszących Olympus dodaje specjalne funkcje, np. przewodnik głosowy, łatwa identyfikacja przycisków, książki głosowe. Seria DM jest kontynuacją serii dyktafonów DS, które zdobyły uznanie osób niewidomych.

Optelec B.V.

Firma Optelec jest wiodącym producentem technologii wspomagających dla osób z dysfunkcją wzroku. Szeroka gama prostych i skutecznych rozwiązań, w tym produkty z serii ClearView, Clearnote, Traveler, Farview, Compact+, Compact 5HD, ClearReader+ (zdobywca IDOLA 2009!) Alva tj. urządzenia stacjonarne, przenośne powiększalniki i monitory brajlowskie – poprawiają, jakość życia tysiącom osób na całym świecie. W Polsce od niemal 20 lat jest to firma numer 1 w dziedzinie elektronicznych powiększalników.

W tym roku nagrodę Idol wygrał COMPACT 5HD, nowy innowacyjny 5 calowy powiększalnik tego producenta!

PLEXTALK

PLEXTALK jest światowym liderem produkcji odtwarzaczy DAISY. PLEXTALK jest zarejestrowanym znakiem towarowym korporacji Shinano Kenshi, Ltd., Produkty sygnowane tą marką to przede wszystkim odtwarzacze i dyktafony zaprojektowane z myślą osobach niepełnosprawnych w tym niewidomych, z trudnościami w czytaniu i dysleksją.

PLEXTALK ułatwia czytanie wszystkim ludziom na świecie poprzez dostarczanie cyfrowych odtwarzaczy zgodnych ze standardem DAISY. Shinano Kenshi, Ltd opracowuje i rozwija produkty, które pozwalają osobom z niepełnosprawnością prowadzić samodzielne i efektywne życie. Dostępne pod marką "PLEXTALK" produkty są używane na całym świecie, w tym bibliotekarzy, wolontariuszy, pisarzy, wydawców, studentów, nauczycieli, osoby starsze.

PLEXTALK w tym roku zgłosił do nagrody IDOL, odtwarzacz DAISY POCKET.

Bank Zachodni WBK przyjazny osobom z niepełnosprawnością

Jednym z elementów dbałości o klienta w Banku Zachodnim WBK jest dążenie do zapewnienia pełnej dostępności usług bankowych. Poprzez Program „Obsługa bez barier” bank chce zapewnić najlepsze doświadczenia klientom z niepełnosprawnością niezależnie od miejsca obsługi – w placówce, przez telefon, Internet czy bankomat.

Dla klientów z niepełnosprawnością Bank Zachodni WBK przygotował szereg udogodnień, między innymi:

- Blisko 100 oddziałów na terenie kraju, pozbawionych barier architektonicznych, wyposażonych w stanowisko „Pierwszeństwo obsługi” oraz możliwość zamówienia wizyty doradcy w domu klienta,
- Ponad 100 bankomatów w całej Polsce przystosowanych do potrzeb osób niewidomych oraz słabowidzących, których dostępność została potwierdzona certyfikatem Polskiego Związku Niewidomych,
- Usługi bankowości elektronicznej BZWBK24 Internet dostosowane do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku – funkcjonalność potwierdzona przez Polski Związek Niewidomych.

Więcej informacji na temat udogodnień Banku Zachodniego WBK dla osób z niepełnosprawnością – www.przyjaznybank.bzwbk.pl.

Freedom Scientific

Firma Freedom Scientific projektuje, wytwarza i sprzedaje produkty oparte o wysoką technologię, która umożliwia równy dostęp do informacji i korzystanie z komputerów osobom niepełnosprawnym wzrokowo lub mającym trudności w uczeniu się. Freedom Scientific jest największym na świecie wytwórcą produktów opartych o technologie asystujące dla niewidomych i słabowidzących. Firma jest jedynym dostawcą kompletnej linii produktów dla tej grupy osób. Wszystkie te produkty są przetestowane i względem siebie kompatybilne. Firma Freedom Scientific działa na rynku od ponad 10 lat, a jej produkty są sprzedawane w 55 krajach w 24 wersjach językowych.

LISTA WYSTAWCÓW

Altix,
Bank Zachodni WBK,
Freedom Scientific,
Index Braille,
Optelec BV,
Altix Vision,
Olympus Polska Sp. z o.o.,
Dolphin Computer Access,
ViewPlus,
Lumen Michał Kijewski,
Zychem Limited,
AutoID,
E.C.E. Konrad Łukaszewicz,

Instytut Edukacji i Rozwoju ALFA PRIM Krzysztof Wostal,
Bones AG,
Pracownia Poligraficzna Printex,
Spółdzielnia Nowa Praca Niewidomych – Cepelia,
PlexTalk,
Step-Hear,
Migraf Michał Kwaśniewski,
Tyflokom,
Perkins Products,
Latająca Biblioteka,
Biblioteka Centralna PZN,
Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi w Laskach,
Towarzystwo Pomocy Głuchoniewidomym,
Fundacja Vis Maior.

PRODUKTY ZGŁOSZONE DO NAGRODY IDOL

Kategoria produkty dla niewidomych:

ABBYY FineReader

Program ABBYY FineReader służy do przekształcania zeskanowanych dokumentów drukowanych lub cyfrowych zdjęć dokumentów na postać elektroniczną oraz do przetwarzania plików PDF.

Dzięki precyzyjnemu rozpoznawaniu tekstu ABBYY FineReader umożliwia osobom z wadą wzroku dostęp do treści czarnodruków (np. książek, czasopism czy pism urzędowych).

Dzięki programowi ABBYY FineReader wada wzroku nie stanowi przeszkody w dostępie do informacji drukowanej, a współpraca programu z synteźatorami mowy zwiększa niezależność osób niewidomych. Program umożliwia zarówno przygotowywanie materiałów tekstowych do pracy z udźwiękowionym komputerem, jak też przygotowywanie tekstów do wydruku pismem Braille'a.

Program ABBYY FineReader, dzięki swojej funkcjonalności, umożliwia osobom niewidomym czy niedowidzącym samodzielne zdobywanie wiedzy, przygotowując je do samodzielnego funkcjonowania i radzenia sobie w nowoczesnym społeczeństwie.

PLEXTALK Pocket

PLEXTALK Pocket jest zaawansowanym odtwarzaczem DAISY, który ułatwia życie codzienne osób niedowidzących i niewidomych. Wspaniałe możliwości nagrywania, które posiada PLEXTALK Pocket

powodują, że jest on niezbędny dla studentów, pracowników oraz dla wszystkich prowadzących aktywny tryb życia.

Pocket ma możliwość czytania książek w systemie DAISY, audiobooków, tytułów z Audible i MP3, co więcej, dzięki wbudowanemu syntezytorowi mowy, przeczyta dokumenty stworzone w programie Word, TXT lub HTML. Wszystkie materiały są przechowywane na karcie pamięci, która oferuje możliwość przenoszenia ze sobą ogromnej ilości książek i dokumentów.

Ponadto, PLEXTALK Pocket jest jedynym przenośnym odtwarzaczem DAISY, który oferuje nagrywanie w formacie DAISY. Oznacza to, że można na przykład umieścić w nim znaczniki podczas nagrywania, by zaznaczyć ważne punkty. Wbudowany czuły mikrofon jest bardzo przydatny podczas zajęć w szkole, konferencji i spotkań. Pocket pozwala precyzyjnie zdefiniować jakość nagrania i połączenia do mikrofonu zewnętrznego oraz systemu hi-fi. Można również słuchać internetowego radia, pobierać podcasty bezpośrednio na PLEXTALK Pocket używając łącza Wi-Fi.

Polska wersja Pocket będzie dostępna na początku 2012 roku.

Nawigator

Nawigator to niewielkie urządzenie przeznaczone dla osób niewidomych lub słabowidzących wykorzystujące system GPS dla określania dokładnej pozycji geograficznej użytkownika. Zapamiętaną w urządzeniu pozycję oznaczamy krótkim nagraniem, a następnie, wykorzystując zbiór takich punktów, nawigujemy w terenie korzystając z opracowywanych w urządzeniu informacji. Możemy również zlokalizować swoje położenie podczas podróży i otrzymać informację o punktach wokół nas, jak i wyszukać lokalizację i być do niej prowadzonym.

TYFLOAREA (TA) jest całościowym systemem oznakowań przestrzeni, dostarczającym osobom z dysfunkcją wzroku informacji: dźwiękowych, głosowych, wizualnych i dotykowych o otoczeniu, w którym przebywają.

Na stanowisku Altixu można było obejrzeć tablicę wykonaną w technologii TYFLOAREA, z informacją wypukłą oraz głosową.

JAWS 13

JAWS 13 z technologią OCR to JAWS w najnowszej wersji z rewolucyjną technologią OCR. Rozpoznaje i odczytuje elementy graficzne, niedostępne wcześniej dla osób niewidomych!

Kategoria produkty dla słabowidzących:

Dolphin Guide

Dolphin Guide to prosty, udźwiękowiony program, który został zaprojektowany tak, by nawet osoba mająca niewielkie pojęcie o komputerze mogła bez problemu, w szybki i łatwy sposób pozyskać informacje. Dolphin Guide czyta wszystko głośno i jest prosty w obsłudze, a dzięki wbudowanemu programowi rozpoznawania głosu, użytkownik ma możliwość wydawania poleceń głosowych. Guide powiększa też informacje wyświetlane na ekranach oraz oferuje pomoc do każdej opcji – wystarczy wcisnąć przycisk! Używając Guide czy to do rozrywki, organizacji czy komunikacji, można mieć pewność, że został zaprojektowany w taki sposób, aby na każdym kroku jego użytkowanie było proste i przejrzyste.

Compact 5HD

Optelec Compact 5HD to rewolucyjny powiększalnik dla osób słabowidzących. Lekki, łatwy w obsłudze z ostrym obrazem, Compact 5HD oferuje dwie różne pozycje czytania. Dzięki wysokiej rozdzielczości, pozwala odczytać błyszczące czasopisma, listy, czy metkę z ceną w powiększeniu.

Compact 5HD jest mały i lekki, świetnie zmieści się w kieszeni mimo 5 calowego wyświetlacza. Ma dobrze widoczne i łatwe w obsłudze przyciski. Menu może być dostosowane do indywidualnych wymagań użytkownika. Ponadto menu posiada duże ikony, dzięki czemu ułatwia obsługę osobie słabowidzącej. Z powodzeniem może zastąpić tradycyjną lupę, ponieważ dzięki zmiennemu polu widzenia – ma możliwość powiększania od 1,5 do 18 razy!

PAVIP

PAVIP jest to bardzo przydatne rozwiązanie dla osób niewidomych, słabowidzących dostosowane do transportu publicznego. System rozpoznaje autobusy, pociągi i tramwaje, które są dostępne podczas podróży i przekazuje tę informację użytkownikowi. System ten jest oficjalnie stosowany w Szwajcarii.

WYRÓŻNIENIE DLA IDOLA SPECJALNEGO

Joanna Staręga-Piasek

Ukończyła studia na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskała następnie stopień naukowy doktora. Brała udział w obradach Okrągłego Stołu w ramach stolika ds. zdrowia i pomocy społecznej. Zawodowo zajmowała się w szczególności sprawami pomocy społecznej i problematyką dotyczącą osób niepełnosprawnych. Od 1991 do 2001 przez trzy kadencje była posłem I, II oraz III kadencji, w 2001 bezskutecznie ubiegała się o reelekcję. Należała do Unii Demokratycznej i Unii Wolności. W rządzie Jerzego Buzka została powołana na stanowisko sekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej.

W 2005 przystąpiła do Partii Demokratycznej.

W przeszłości pełniła liczne funkcje w organizacjach społecznych. Była m.in. wiceprzewodniczącą Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, przewodniczącą Zarządu Stowarzyszenia Polskiego, członkiem Rady Społecznej przy ministrze właściwym ds. pracy, członkiem Komisji Charytatywnej przy Fundacji im. Stefana Batorego. Współtworzyła ustawę o pomocy społecznej oraz Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych. Od 1998 pełni funkcję dyrektora Instytutu Rozwoju Służb Społecznych. W 2011 została doradcą społecznym Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego.

To osoba niezwykle zaangażowana w sprawy osób niewidomych i słabowidzących.

KANDYDACI ZGŁOSZENI DO NAGRODY IDOL ŚRODOWISKA 2011

Mikołaj Rotnicki

Mikołaj Rotnicki jest przykładem, jak wielkie możliwości drzemą w młodzieży niepełnosprawnej. Swoim życiem pokazuje, że nie ma rzeczy niemożliwych. Współpracując z nim, trudno zauważyć jego niepełnosprawność, ponieważ dokonuje takich rzeczy, których ludzie pełni sprawni nigdy w życiu pewnie nie dokonają.

Mikołaj wie, że ludzie niepełnosprawni potrzebują pomocnej dłoni. Wie również, że sam jako jednostka niewiele może dokonać, dlatego zrzesza wokół siebie dużą grupę ludzi, bo z grupą jest w stanie osiągnąć więcej. Doświadczenia Mikołaja ukształtowały jego charakter, dały siłę, odporność i wymuszają zmiany. Dzięki takim ludziom jak Mikołaj w przyszłości nie będzie podziału na osoby sprawne i niepełnosprawne.

Oto najważniejsze dokonania Mikołaja Rotnickiego na rzecz środowiska niepełnosprawnych wzrokowo:

- absolwent Wydziału Zarządzania na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu ze specjalnością Transport i Logistyka,
- aktywny zawodowo i społecznie i w obu obszarach prezentujący perfekcyjną wiedzę, profesjonalizm i biegłą znajomość języka angielskiego,
- znawca technologii cyfrowych oraz specjalistycznego sprzętu elektronicznego i oprogramowania dla niewidomych i słabowidzących, produkowanego w Polsce i na świecie,
- konsultant w firmach wdrażających systemy informatyczne,
- uczestnik prac nad dostosowaniem Systemu SAP dla potrzeb osób niewidomych i słabowidzących,
- współtwórca aplikacji Ginger-Blu, komórkowego rozkładu jazdy komunikacji miejskiej dla niewidomych,
- autor i redaktor serwisu internetowego www.sidots.pl,
- konsultant w poznańskim Punkcie Konsultacyjnym dla niewidomych i słabowidzących użytkowników nowoczesnych technologii komputerowych, gdzie udziela porad, instruktażu i konsultacji osobom niepełnosprawnym wzrokowo i ich rodzinom w zakresie wyboru i posługiwania się specjalistycznym sprzętem i oprogramowaniem elektronicznym (porady bezpośrednie oraz za pośrednictwem Internetu – E-mail, komunikatory internetowe, Skype/Gadu-Gadu i telefonu),
- twórca i prowadzący strony internetowej Wielkopolskiego Stowarzyszenia Niewidomych www.wsn.info.pl
- uczestnik różnych forów dyskusyjnych na temat korzystania przez osoby niewidome i niedowidzące z nowoczesnych technologii komputerowych,
- zaangażowany w działania lokalne i ogólnopolskie na rzecz niepełnosprawnych wzrokowo,
- autor artykułu „Cyfrowe oczy” Tyfloświat 2010 nr 2, w którym informuje, jak osoby słabowidzące mogą wykorzystać aparaty cyfrowe w życiu codziennym i rehabilitacji.

Mikołaj Rotnicki przyczynia się istotnie do realizacji idei pełnowartościowego uczestnictwa osób niewidomych i niedowidzących w życiu społecznym.

Anna Gołdyn

Anię Gołdyn dobrze zna środowisko osób niewidomych i słabowidzących, gdyż ma córkę niewidomą. Aby pomóc córce oraz innym osobom z dysfunkcją wzroku, utworzyła stowarzyszenie pomagające w rehabilitacji osób niewidomych i niedowidzących o nazwie Rancho Maja. Więcej informacji na temat działania tego stowarzyszenia można uzyskać na stronie internetowej www.ranchomaja.pl. Stowarzyszenie prowadzi rehabilitację osób z innymi rodzajami niepełnosprawności. Prowadzi również szkolenia komputerowe dla niewidomych. Podczas zajęć panuje rodzinna atmosfera.

Oto głos osoby, która zgłosiła Panią Annę:

Od wielu lat po wypadku samochodowym, w którym jej 10-letnia córka straciła wzrok, pogłębia swoją wiedzę na temat osób niewidomych i przeciera szlaki dla nich w edukacji i życiu sportowym. Nauczyła się dla nich obsługi komputera z udźwiękowieniem i większości urządzeń dedykowanych niewidomym i dzieli się tą wiedzą na rzecz uniezależnienia osób niepełnosprawnych. Działa aktywnie w Stowarzyszeniu CROSS oraz stworzyła własne Stowarzyszenie "Rancho Maja":

<http://www.ranchomaja.pl/>

Dzieci i osoby dorosłe mogą na ranczu zbliżyć się do zwierząt oraz doznać hipo i onoterapii.

Anna jest znana w środowisku słubickim, gdzie mieszka i prowadzi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, głównie z dysfunkcją wzroku.

Prywatnie jest pogodną osobą, która spieszy z pomocą potrzebującym i zaraża swoim uśmiechem i ciepłem.

... i kolejnej:

Panią Anię poznałam się na kursie komputerowym organizowanym przez CROSS. Odbieram ją jako osobę kompetentną, zaangażowaną w pracę i bardzo kontaktową. Jestem osobą niepełnosprawną (niedowidząca). To, że sprawnie dziś potrafię poruszać się po Internecie, to zasługa pani Ani.

Ponownie spotkałam panią Anię w Broku. Ja byłam na kursie j. angielskiego, pani Ania szkoliła komputerowców. Mimo, że nie byliśmy na tym kursie, wieczorami zawsze można się było zwrócić z pytaniem "komputerowym" do pani Ani. A ona rozwiązała każdy problem.

Jadwiga Urbańska

Pani Jadwiga Urbańska ma 63 lata, a od czterdziestu lat jest uznana za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym z powodu dysfunkcji narządu wzroku. Od 1994 r. jest członkiem Polskiego Związku Niewidomych. Działalność społeczną na rzecz środowiska osób niewidomych rozpoczęła w 1998 r. i kontynuuje ją do dziś. W latach 1998 – 2007 piastowała stanowisko sekretarza Zarządu Koła Polskiego Związku Niewidomych w Olecku. Obecnie jest prezesem Zarządu w/w Koła. Ponadto jest ona członkiem Zarządu Okręgu PZN w Olsztynie. Pracę społeczną wykonuje bez wynagrodzenia. Z informacji uzyskanej z Warmińsko-Mazurskiego Koła Polskiego Związku Niewidomych w Olsztynie wynika, iż aktualnie do Koła PZN w Olecku należy 61 osób. Pani Jadwiga Urbańska jest niezwykle zaangażowana w sprawy osób niewidomych i słabowidzących – członków Koła i innych

osób niepełnosprawnych. Dzięki jej pracy wielu członków Koła otrzymało pomoc rzeczową i żywnościową z banku żywności z programu specjalnego „PEAD”. Ponadto organizuje corocznie imprezy integracyjne dla osób niewidomych, np. Dzień Białej Laski, wigilie, pielgrzymki. Angażuje się również w akcję zbierania środków finansowych od sponsorów z 1 % podatku. Członkowie Koła z wielkim zaufaniem zwracają się do Pani Jadwigi o pomoc w różnych życiowych sprawach.

Znana jest również ze swojej aktywności w środowisku lokalnym. Jej usposobienie oraz cechy charakteru mogą posłużyć za wzór do naśladowania. Funkcje, jakie sprawuje i które jej powierzono, wykonuje z ogromną pieczołowitością. Pomimo swojej niepełnosprawności posiada pasję życia, a pomoc innym, którą wykonuje tylko i wyłącznie z dobroci serca, traktuje jako swoją służbę. Jej postawa społeczna o humanitarnym podejściu do spraw osób niepełnosprawnych może służyć przykładem dla młodszego pokolenia.

Marek Janakowski

Pan Marek Janakowski jest osobą słabowidzącą, zamieszkałą w Kutnie. Jako osoba doskonale znająca bariery, na jakie napotyka nasze środowisko w codziennym funkcjonowaniu oraz dostępie do informacji, działania jego są skierowane na likwidację barier świadomościowych oraz przysłówiowych schodów, na które napotyka każda osoba niewidoma czy słabowidząca w codziennym życiu i pracy zawodowej.

Jego działalność w kilku organizacjach działających na rzecz osób niewidomych i słabo widzących, m.in. Koło PZN w Kutnie czy Stowarzyszeniu Defacto oraz liczne uczestnictwo w imprezach środowiskowych, wskazuje na jego duże zaangażowanie i bezinteresowną działalność na rzecz tej grupy.

Oto głos osoby, która zgłosiła Pana Janakowskiego:

Jest to człowiek bardzo aktywny w środowisku osób niewidomych i słabowidzących i wszystkie problemy z nim związane są mu bliskie. Kolejną kadencję działa w zarządzie PZN Koło Kutno, którego stronę samodzielnie stworzył pod adresem:

<http://www.pzn-kutno.pl.tl/Strona-g%26%23322%3B%F3wna.htm>.

Sam jest osobą słabowidzącą i wraz ze słabowidzącą żoną Tereską tworzą zgodny związek, a ich syn Michał może być wzorem do naśladowania przez wolontariuszy i przewodników.

Marek udziela się społecznie w swoim miejscu zamieszkania, gdzie organizuje spotkania organizacji pozarządowych związanych ze środowiskiem osób z dysfunkcją wzroku. Forsuje rozwiązania usprawniające poruszanie się w mieście (np. kontrastowe oznaczenia schodów w miejscach dostępności publicznej). Stworzył możliwość wypożyczenia przez osoby niewidome i słabowidzące książek w zapisie elektronicznym i audio przy Bibliotece Publicznej. Współpracuje z władzami miasta w kwestiach polepszenia jakości życia osób niepełnosprawnych. Jego inicjatywność i kreatywność może być wzorem dla innych.

Poza wymienionymi działaniami jest wspaiałym, życzliwym kolegą, na którego pomoc i pogodę ducha zawsze można liczyć.

Beata Wiśniewska

Ta osoba zdaniem zgłaszającego zasługuje na uznanie i docenienie jej działań, gdyż angażuje się w pracę na rzecz środowiska osób niewidomych i niedowidzących już od wielu lat. Na drugą kadencję została wybrana wiceprezesem Koła PZN, współdziała z władzami i klubami miasta i innych organizacji pozarządowych pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych. Pomaga członkom Koła w rozwiązywaniu problemów natury prawnej i osobowej, organizuje wiele pokazów (Tyflobus), wystaw (sprzęt tyflogiczny), imprez kulturalnych i poznawczych, wycieczek do miejsc ważnych dla naszego środowiska i dba o to, aby były one jak najbardziej dla nas dostępne.

Swoją pogodą ducha i entuzjazmem pociąga za sobą innych, a jej energia jest dla wielu źródłem do życia, pracy i lepszego samopoczucia. Życzliwość i gotowość do niesienia pomocy innym jest nieoceniona i warta podkreślenia.

Zawsze można liczyć na jej uwagę, wsparcie oraz pokierowanie w danej sprawie.

Małgorzata Śmigielska

Pani Małgorzata Śmigielska jest osobą przyjazną i wrażliwą na potrzeby drugiego człowieka.

Jako pracownik Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu kieruje Filią 66 dla Niewidomych.

Jest inicjatorką spotkań z cyklu „Herbatki u Małgorzatki”. Na te spotkania wyszukuje ciekawych ludzi, którzy potrafią w niezwykle jasny sposób przekazać swoją wiedzę, doświadczenia i są otwarci na wysłuchanie problemów osób niewidomych. Jest członkiem Wielkopolskiego Klubu Turystycznego Niewidomych i Słabowidzących „RAZEM NA SZLAKU”, gdzie pełni rolę skarbnika. Jest opiekunem i przewodnikiem osób niewidomych na trasach wycieczek (zwłaszcza górskich). Jest instruktorem i sędzią nordic wal king, inicjatorką wprowadzenia nowej formy rekreacji ruchowej dla niewidomych i słabowidzących. Jest współtwórcą „uprzęży”, służącej niewidomym do bezpiecznego uprawiania nordic walking, gdzie tandem niewidomy – przewodnik może swobodnie poruszać się w zróżnicowanym terenie. Prowadzi sekcję nordic walking dla niewidomych i słabowidzących. Prowadzi szkolenia niewidomych na terenie kraju (Poznań, Wrocław, Warszawa, Beskid Śląski, Beskid Sądecki, Tatry, Gorce, Sudety) oraz promuje tandemy nordic walking na zawodach lokalnych i ogólnopolskich (Zielona Góra 2009, Gniezno 2010, Poznań 2011).

Zbigniew Bomba

Zbigniew Bomba był prezesem PZN-u w Szczecinie, działał w stowarzyszeniu Cross i pracował w firmie Altix. Ukończył Technikum Łączności. W latach 1980-2000 pracował w Spółdzielni Niewidomych na stanowisku animator kulturalno-społeczny.

W PZN w latach 1980-2000 prowadził sekcję szachów. Był współzałożycielem Stowarzyszenia Kultury Fizycznej Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących CROSS i Prezesem klubu sportowego BRYZA od 1991 r. Czynnie uczestniczył w życiu klubu jako zawodnik. Startował w turniejach szachowych, wyścigach i rajdach kolarskich. Osiągał sukcesy na turniejach szachowych: zajął pierwsze, drugie i trzecie miejsce w szachach na turniejach ogólnopolskich. W tym roku (2011) przyznane zostało mu odznaczenie za całokształt działalności z okazji 20-lecia założenia CROSS. Pomimo wielu kłopotów zdrowotnych swoich oraz najbliższych wykreował dobrą, pracowitą rodzinę.

Niestety, po ciężkiej chorobie, w grudniu br. (2011 r.) pan Zbigniew Bomba zmarł.

Patryk Matwiejczuk

Patryk Matwiejczuk (ur. 28 sierpnia 1991 r.). Na fortepianie gra od piątego roku życia. Uczęszcza do Akademii Sztuki w Szczecinie, gdzie kształci się w klasie fortepianu Urszuli Szyryńskiej. Należy do młodego pokolenia muzyków, którym talent pozwala na osiągnięcie znakomitych wyników bez wykorzystywania zmysłu wzroku. O niezwykłym talencie niewidomego pianisty świadczą nagrody uzyskane na ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach pianistycznych – Grand Prix oraz tytuł Najlepszego Pianisty z Polski na Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Miłosza Magina w Paryżu, a także I miejsce na Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Fryderyka Chopina w Szafarni, jest laureatem II Międzynarodowego Konkursu Muzycznego im. I.J. Paderewskiego w Lublinie, otrzymał wyróżnienie na I Zachodniopomorskim Konkursie Pianistycznym w Szczecinie. W grudniu 2009 roku pianista wystąpił w Konsulacie Generalnym RP w Nowym Jorku. Znany jest także z filmu „Plebania”. Brał udział w dwuletnim projekcie realizowanym przez Polski Związek Niewidomych „Chopin dla niewidomych”, w czasie którego dał koncert na zakończenie roku chopinowskiego w Kościele Wizytek w Warszawie i koncert w Filharmonii Narodowej w Warszawie, wydał także płytę.

Elżbieta Oleksiak

Doświadczenie zawodowe:

1975 – nadal – Polski Związek Niewidomych na różnych stanowiskach – referent do spraw organizacyjnych do 1980 r., starszy referent ds. tyflogicznych do 1981 r., instruktor ds. tyflogicznych do 1983 r., specjalista ds. tyflogicznych do 1987 r., kierownik działu tyflogicznego do 1998 r., kierownik działu rehabilitacji od 1 sierpnia 1998 r., od 2006 r. do dzisiaj – kierownik Centrum Rehabilitacji.

Od 1975 r. redaktor Redakcji Wydawnictw Tyflogicznych wydającej kilka serii wydawniczych poświęconych problemom niewidomych i słabowidzących: Przegląd Tyflogiczny, Materiały i Zeszyty Tyflogiczne, kwartalnika „Nasze Dzieci”. Autorka i współautorka kilkudziesięciu artykułów o niewidomych, ulotek, broszur, książek.

W ciągu trzydziestu sześciu lat pracy koordynator i współkoordynator następujących projektów:

1. Od 1980 r. – dotyczących form rehabilitacji dla niewidomych i słabowidzących dzieci i młodzieży – turnusy, tworzenie placówek dla dzieci, klubów i stowarzyszeń rodziców.
2. Od 1980 r. – współpracy z kilkoma uczelniami w Polsce w prowadzeniu wykładów na tematy związane z rehabilitacją niewidomych i słabowidzących.
3. Od 1981 r. – systemowych rozwiązań pomocy niewidomym dzieciom z dodatkowymi ograniczeniami.
4. Od 1983 r. – opracowywania tyflogicznych map kartograficznych dostępnych dla niewidomych i słabo widzących.
5. Od 1985 r. – pomocy na rzecz niewidomych z dodatkowymi ograniczeniami – głuchoniewidomych, niewidomych chorych na cukrzycę, niewidomych ze stwardnieniem rozsianym.
6. Od 1993 r. – współpracy z Fundacją Hiltona/Perkinsa ze Stanów Zjednoczonych w zakresie projektów na rzecz głuchoniewidomych dzieci i ich rodziców, szkolenia specjalistów, wydawnictw z zakresu problematyki głuchoniewidomych.
7. W latach 1993-1994 szkolenie specjalistów ds. głuchoniewidomych w Polsce, na Litwie i Łotwie.

8. W latach 1983 – 1987 – Programu rehabilitacji w Polsce osób słabowidzących i kształcenia w Polsce instruktorów usprawniania widzenia.

9. 2000-2004 – Programu rehabilitacji zawodowej osób głuchoniewidomych i zatrudnienia ich na otwartym rynku pracy.

10. 2005-2009 – Programu kompleksowej rehabilitacji osób nowo ociemniałych i tracących wzrok.

11. 2006-2008 członek zespołu roboczego ds. koordynacji i monitoringu placówek rekomendowanych do programu „Wczesna wielospecjalistyczna, kompleksowa, skoordynowana i ciągła pomoc dziecku zagrożonemu niepełnosprawnością lub niepełnosprawnemu i jego rodzinie”.

12. 2009-2010 – adaptacji środowiska fizycznego do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących – szkolenia, film, broszura, plakaty.

12. 2009-2011 – szkolenia w Gruzji i Armenii dotyczące tworzenia struktur na rzecz niewidomych i słabowidzących.

13. Od 2005 – koordynator projektów ze środków unijnych i innych, dotyczących rehabilitacji zawodowej, niewidomych w kulturze, niewidomych w podeszłym wieku.

Praca społeczna

Od 1991 założyciel i członek Towarzystwa Pomocy Głuchoniewidomym – sekretarz Towarzystwa do 2004 r., członek do dzisiaj.

Od 2000 – członek Międzynarodowej Organizacji ds. Głuchoniewidomych.

W latach 2003-2005 – sekretarz Komisji ds. Osób Niepełnosprawnych przy Rzeczniku Praw Obywatelskich i członek Komisji Konsultacyjnej przy Rzeczniku Praw Dziecka.

Wykształcenie :

1978-1981 – Uniwersytet im. Marii-Curie Skłodowskiej w Lublinie – Wydział Pedagogiki i Psychologii, kierunek rewalidacja niewidomych i słabo widzących.

Dodatkowe kursy i szkolenia uzupełniające, podnoszące kwalifikacje Elżbiety Oleksiak

13-17.05.1996 – Kurs terapii zajęciowej

1987 – Trzytygodniowy kurs podstaw języka migowego

20.09-21.12.1992 – Trzymiesięczne szkolenie w Stanach Zjednoczonych w Bostonie

5-16 .02.2007 wizyta studyjna w Szwecji dotycząca zatrudnienia osób niewidomych

W 2004 i 2005 r. cztery kursy Europejskiego Centrum Edukacji Społecznej, Instytutu Edukacji Europejskiej i Ośrodka Szkoleniowego Europejskiego Funduszu Społecznego na temat zdobywania dotacji na działalność organizacji pozarządowych i stosowania procedur

2007 Studium Podyplomowe z zakresu zarządzania projektami Prince 2

27-29.03.2009 – warsztaty metodyczne „Pedagogika zabawy w pracy z osobami z trudnościami zmysłowymi w odbiorze rzeczywistości” organizowane przez Centrum Szkoleniowe Klauza. Udział w wielu konferencjach krajowych i międzynarodowych, przygotowywanie i wygłaszanie referatów.

Barbara Planta

Barbara Planta ur. 29.10.1953 r. w Krakowie, absolwentka filologii polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Ukończyła studia podyplomowe z zakresu tyflopädagogiki na UMCS w Lublinie oraz kurs kwalifikacyjny z zakresu zarządzania oświatą. Zatrudniona w SOSW dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących w Krakowie od 1977 r. najpierw na stanowisku wychowawcy internatu, następnie w szkolnej bibliotece, kolejno jako nauczycielka języka polskiego w szkole podstawowej, a potem w gimnazjum. Od 2000 r. powołana na stanowisko wicedyrektora kierującego gimnazjum, od 2007 dyrektor Ośrodka. Najważniejsze jest to, że całe swoje zawodowe życie związała z krakowskim Ośrodkiem, a praca z osobami z dysfunkcją wzroku to jej wielka pasja dająca ogromną satysfakcję. Wychowanków traktuje niemal jak swoje dzieci, w pełni utożsamiając się z ich problemami, marzeniami, troskami, sukcesami. Walczy o możliwości dla ich godnego życia.

Siostra Rafaela Nałęcz

Siostra Rafaela (Urszula Nałęcz) urodziła się 12 października 1934 r. w Warszawie. Po maturze w Liceum ss. Zmartwychwstanek w Warszawie zainteresowała się pracą ośrodka w Laskach. Wkrótce zrozumiała, że ta praca jest jej życiowym powołaniem. Do Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża wstąpiła w 1954 r. Pierwsze śluby złożyła w 1956 r., a śluby wieczyste w 1963 r. Uzupełniwszy swe wykształcenie w Instytucie Pedagogiki Specjalnej w latach 1954-1976 i 1986-1989, była pracownikiem pedagogicznym w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Laskach. Ponadto w latach 1974-1979 pracowała w duszpasterstwie powołań, prowadząc liczne rekolekcje dla młodzieży w całej Polsce. W latach 1979-1986 pracowała w warszawskim Klasztorze sióstr franciszkanek. Po wprowadzeniu stanu wojennego była silnie zaangażowana, obok ówczesnej przełożonej generalnej matki Almy, w prace Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom. Pragnienie wyjazdu na misję pojawiło się w końcu lat 60., jednakże formalną zgodę przełożonych otrzymała w 1981 r. Niestety, stan wojenny pokrzyżował te plany. Zostały one zrealizowane w lipcu 1989 r., kiedy s. Rafaela wyjechała do Indii tworzyć tamtejszą pierwszą placówkę misyjną Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża. Własną energią i pomysłowością stworzyła wkrótce ośrodek podobny do tego w podwarszawskich Laskach. Po siedmiu latach pobytu w Indiach s. Rafaela powróciła do kraju, by podreperować zdrowie. W czasie pobytu w Polsce była odpowiedzialna za budowę kaplicy w Szkole dla Niewidomych w Rabce oraz Domu Rekolekcyjnego w Laskach.

We wrześniu 2002 r. wyjechała do Siloe na północy RPA, aby przejąć szkołę dla niewidomych założoną przez belgijskie zgromadzenie zakonne. Jedyna taka katolicka szkoła i internat w Siloe po kilkudziesięciu latach istnienia byłyby zamknięte z braku wykwalifikowanego personelu, gdyby s. Rafaela z jedną jeszcze towarzyszką nie odpowiedziały na usilne prośby kilku biskupów afrykańskich. W sierpniu 2006 r., namówiona przez lekarza i misjonarza, arcybiskupa Henryka Hosera, wyjechała do Rwandy, aby tam tworzyć rwandyjskie Laski. Ośrodek w Kibeho powstał, gdyż s. Rafaela odpowiedziała na dramatyczną sytuację niewidomych dzieci w kraju odbudowującym się po skutkach straszliwej rzezi wielu setek tysięcy osób oraz dzięki pomocy z Polski, USA i Niemiec, gdzie udało się zbierać pieniądze na zakup ziemi. Dzięki pomocy Ministerstwa Spraw Zagranicznych w styczniu 2007 r. rozpoczęto budowę ośrodka, a w lutym 2008 r. przyjęto pierwszą grupę niewidomych dzieci

rwandyjskich. 28 września 2009 r. ośrodek został uroczysto otwarty i poświęcony. Przez kilka lat s. Rafaela pracowała tam sama, mimo ukończonych 70 lat. Szkoła ta z internatem są jednym z największych polskich dzieł pomocy, jakimi w ostatnich latach możemy się poszczycić. Obecnie s. Rafaela koordynuje rozbudowę ośrodka w Rwandzie. Przebywa w nim 70 dzieci, ale może pomieścić 100 wychowanków. Trzy pracujące tam siostry zapewniają dzieciom nie tylko naukę, ale i wyżywienie, odzież, opiekę medyczną i szanse na normalne życie.

Rafał Charłampowicz

Rafał Charłampowicz jest pracownikiem Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego. Jest osobą niewidomą, z którą ja, jako osoba widząca, od kilku lat współpracuję i poznałem jego zaangażowanie na rzecz środowiska osób niewidomych i propagowania integracji między widzącymi i niewidomymi. Współpracuję z nim przy organizacji warsztatów studenckich "Miasta bez Barrier" realizowanych na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej. Ta współpraca wzbogaca warsztaty, w których uczestniczą studenci architektury, dla których jest to czasami pierwszy kontakt z osobą niewidomą.

Pan Rafał Charłampowicz ma ogromną wiedzę z zakresu możliwości wykorzystania sprzętu elektronicznego do orientacji przestrzennej. Swoją wiedzę w tym zakresie wspiera bezpośrednio innych niewidomych, ale również propaguje na szerszym forum rozwiązania technologiczne dedykowane osobom niewidomym i słabowidzącym. Bierze udział w wielu przedsięwzięciach, których celem jest tworzenie przyjaznego otoczenia dla osób niewidomych, m.in. poprzez uczestniczenie w badaniach naukowych prowadzonych na uczelniach wyższych. Jego społeczne zaangażowanie na rzecz wprowadzenia w Gdańsku nagłośnienia pojazdów komunikacji miejskiej, przynosi obecnie realne efekty.

W kontaktach z Panem Rafałem cenię sobie jego bezpośredniość, która nie stwarza żadnej granicy pomiędzy światami osób widzących i niewidzących. Jeżeli można mówić w kategoriach Idola, to Rafał Charłampowicz może być nim dla wielu osób niewidomych i ociemniałych za to, że pomimo braku wzroku może samodzielnie funkcjonować i realizować przez siebie wytyczone cele. Myślę, że również osoby widzące doceniają jego zaangażowanie i wiedzę. Na pewno do tych osób ja się zaliczam.

Fundacja Szansa dla Niewidomych

e-mail: REHA_in_poland@szansadlaniewidomych.org

Adres: ul. KAMERALNA 1/30, 03-406 WARSZAWA

Tel.: (+48) 22 818 72 31 lub (+48) 22 827 16 18

Władze fundacji:

Marek Kalbarczyk – Prezes Zarządu Fundacji

Jacek Kwapisz – Przewodniczący Rady Fundatorów

Sylwester Peryt – Przewodniczący Rady Patronackiej

Powyższe funkcje wykonywane są społecznie.

